

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

Кам'янець-Подільський національний університет

імені Івана Огієнка

ЗВІТ

ПРО РОБОТУ ЦЕНТРУ ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРІЇ ПОДІЛЛЯ

ІНСТИТУТУ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ ПРИ

КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ

УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА

ЗА 2025 РІК

Кам'янець-Подільський

2025

ВСТУП

1 червня 2025 року виповнилося 30 років з часу заснування Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка. З того часу і до 8 листопада 2022 р. цей авторитетний науковий осередок очолював доктор історичних наук, професор, академік Української академії історичних наук Лев Васильович Баженов. Він відіграв вирішальну роль у його становленні та розвитку, упродовж 27 років спрямовував діяльність наукових співробітників на глибше пізнання історії рідного краю, створення добротних наукових праць, що стосувалися різних аспектів минувшини. В процесі роботи до складу Центру залучали відомих істориків, викладачів вишів, молодих, перспективних дослідників, які уводили в науковий обіг нові документальні джерела, що значно поглиблювало знання про різні аспекти історії Поділля, сприяло появі нових наукових праць. За весь період існування Центру його співробітники опублікували понад 5 тис. праць, зокрема 94 монографії, 295 наукових, документальних і науково-документальних збірники, сприяли підготовці майже 40 дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата історичних наук, а також доктора філософії в галузі історії та археології. За участю Центру проведено 230 міжнародних, всеукраїнських і регіональних наукових (науково-практичних) конференцій.

Про заснування, діяльність, досягнення і невирішені проблеми Центру ґрунтовно з'ясовано у низці досліджень Л.В.Баженова – «Центр дослідження історії Поділля: наукова та організаційна діяльність на базі історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» (*Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня „Рута”», 2018. Т.25. С.581-601*); «В ім'я української історичної науки та поділезнавства. До 25-річчя діяльності Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України

при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» (*Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Історичні науки. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І.Огієнка, 2020. Т.30: До 70-річчя від дня народження академіка Валерія Смоля. С.82-99*); В ім'я історичної науки та поділлязнавства (25 років поступу Центру Дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка)» (у співавторстві з С.Е.Баженовою) (*Матеріали XVI Подільської наукової історико-краєзнавчої конференції. [Присвяч. 55-річчю проведення першої Подільської історико-краєзнавчої конференції, 25-річчю діяльності Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при К-ПНУ імені Івана Огієнка]. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня „Рута”», 2020. С.16-27*).

У 2020 р. професор А.Г.Філінюк опублікував статтю «Лев Баженов – фундатор і керівник Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України» (Матеріали XVI Подільської історико-краєзнавчої конференції. Кам'янець-Подільський, 2020. С.39-45), у якій ґрунтовно висвітлив роль Л.В.Баженова у заснуванні та забезпеченні діяльності Центру.

Після смерті Л.В.Баженова Центр дослідження історії Поділля разом з співorganizаторами (*Хмельницькою обласною військовою адміністрацією, Хмельницькими обласною та міською радами, Кам'янець-Подільським національним університетом імені Івана Огієнка, Хмельницькою обласною організацією НСКУ та іншими*) провів всеукраїнську науково-практичну конференцію «Перші краєзнавчі читання в пам'ять професора Лева Баженова», яка відбулася 2 червня 2023 р. Про діяльність вченого йшлося у 11 виголошених на читаннях ґрунтовних доповідях, які пролили світло на різні етапи його життя і діяльності, а також підсумували освітню, науково-дослідну, науково-організаційну та широку громадську діяльність вченого упродовж 53 років роботи на історичному факультеті.

Словом, перший керівник Центру, який був і його вельми активним літописцем, не забутий на Хмельниччині, пам'ять про нього продовжує надихати діючих наукових співробітників цього знаного науково-дослідного осередку на вирішення його раніш сформульованих і новітніх завдань щодо дослідження історії подільського краю, створення нових регіональних праць, зокрема і фундаментальних. На його честь Хмельницька обласна організація НСКУ заснувала медаль Лева Баженова, яким нагороджується найбільш активні вчені, вклад яких в поділлязнавство визнаний упродовж тривалого часу. У жовтні 2024 р. таку нагороду серед перших лауреатів отримав заступник керівника Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка доктор історичних наук, професор, академік УАІН Віктор Степанович Прокопчук; у червні 2025 р. – кандидат історичних наук, голова Хмельницької міської організації НСКУ, старший науковий співробітник Центру Юрій Іванович Блажевич.

До 30-річчя Центру дві статті про його діяльність опублікував О.М.Завальнюк (*Завальнюк О. Центр дослідження історії Поділля Інституту історії України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка: 30-ліття плідної науково-дослідної роботи // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: зб. звіт. наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів 12-13 берез. 2025 р. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І.Огієнка, 2015. Вип.24. С.46-50; Завальнюк О. Центр дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка у 2023-2024 рр.: наступність, нове структурування, наукова результативність (до 30-ліття заснування) // Краєзнавець Хмельниччини: наук.-краєзн. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип.20. С.90-107*), основний акцент у яких зроблено на останніх роках цього осередку.

I. ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

13 жовтня 2025 р. (протокол №6) на засіданні вченої ради Центру було внесено зміни до персонального складу наукових співробітників осередку. Воно було продиктовано двома важливими причинами. По-перше, несподівано для усіх на початку року пішли із життя доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії Кам'янець-Подільського національного університету, академік Української Академії історичних наук Валерій Степанович Степанков та доктор історичних наук, професор, президент Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту Юрій Васильович Телячий. Після їх смерті кількість працівників зменшилася. По-друге, враховуючи той факт, що не всі наукові співробітники, які поєднують виконання своїх обов'язків із заслуженим відпочинком, виявляють належну активність щодо виконання плану наукової роботи Центру, постало питання про поповнення складу осередку новими науковцями. У зв'язку з цим було проведено відповідну роботу серед тих, хто з року в рік займається науково-краєзнавчою роботою і має значні публікаційні досягнення. Окремих з них запросили до членства у нашому Центрі. Так, головним науковим співробітником прийнято Чуткого Андрія Іванович, доктора історичних наук, професора Київського національного університету імені Тараса Шевченка; старшим науковим співробітником – Ващука Дмитра Петровича, кандидата історичних наук, старшого наукового співробітника Інститут історії України НАН України; науковим співробітником – колеги з Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського Гандзюка Віталія Олександровича, декан факультету філології й журналістики, кандидата наук з соціальних комунікацій, доцента, Вітюка Олександра Олегович, кандидата історичних наук, старшого викладача та Долинну Анну Сергіївну, кандидата історичних наук, доцента; молодшим науковим співробітником – Бабюка Дмитра Сергійовича, доктора філософії в галузі історії, наукового співробітника Малівецького обласного історико-культурного музею, Зелінського Руслана

Мар'яновича, головного спеціалісту Літинської селищної ради, почесного краєзнавця України, Яблонського Вадима Віталійовича, заступника директора з навчально-виховної роботи Поляхівського ліцею Теофіпольської селищної ради, члена НСКУ, та Тимківа Степана Анатолійовича, випускника аспірантури, педагога-організатора при Кам'янець-Подільській міській раді.. Крім того, новим завідувачем відділу джерелознавства та історіографії історії Поділля став доктор історичних наук, професор Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Копилов Сергій Анатолійович (усі вони затверджені на засіданні вченої ради Центру 27 листопада 2025 року (протокол №7). Таким чином, залучення до роботи нових науковців призвело до збільшення загальної кількості працівників осередку до 153 осіб. Одним із завдань на новий науковий рік стане виготовлення посвідчень новим членам Центру.

Важливим заходом у звітному році стало поповнення бібліотеки Центру. Тож загальна чисельність документів фонду на кінець 2024 р., враховуючи і отримані упродовж року від учасників акції «Подаруй Центру поділлязнавчу книгу!», становить 1299 примірників (монографії, книги-нариси, збірники статей, конференційні збірники, біобібліографічні видання, брошури тощо). Над цим керівництво осередку буде працювати і надалі.

Для поширення інформації про діяльність Центру на сайті історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка створено постійну рубрику «Центр дослідження історії Поділля» на якому розміщено історичну довідку про цей науковий осередок, звіт про його роботу за 2023, 2024 та 2025 роки, інші корисні матеріали. Також, ученим секретарем Центру Яблонською Діаною Русланівною на початку 2025 р. в соцмережі fesebook створено сторінку «Центру дослідження історії Поділля», де публікуються важлива та цікава інформації з історії Поділля тощо. Цей крок сприяє значному поширенню інформації про діяльність нашого осередку.

II. ЦІЛЬОВІ НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ ТА ЇХ РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ

Упродовж 2025 р. керівництво Центру та відділів/підвідділів, відповідно до плану роботи, входило до складу тих чи тих організаційних комітетів різних наукових форумів, які проводилися на території подільських областей. Так, 21 лютого 2025 р. в Хмельницькому кооперативному торговельно-економічному інституті відбулась I Всеукраїнська науково-практична конференція «Кухня Хмельниччини в гастрономічній культурі України: історія та сучасність». До заходу долучились й науковці Центру: Юрій Телячий, Андрій Матвєєв, А. Хоптяр тощо.

7 березня 2025 р. на базі Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту було проведено науково-практичну конференцію «Хмельниччина в умовах війни росії проти України» (членами оргкомітету були заступники керівника Центра доктор історичних наук, професор, академік УАІН В.С.Прокопчук і доктор історичних наук, професор, академік НАВОУ О.Б.Комарніцький). Метою проведення цього заходу вже третій рік поспіль є акумулювання уваги до дослідження аспектів російсько-української війни: впливу воєнних дій на соціально-економічне становище українських регіонів, діяльність органів влади, державного управління та місцевого самоврядування з метою організації національної безпеки і оборони, підтримки волонтерського руху, а також об'єднання української нації та суспільства задля Перемоги над російським агресором. Цьогоріч науково-практична конференція була присвячена світлій пам'яті президента ХКТЕІ, доктора історичних наук, професора Юрія Васильовича Телячого. Учасники конференції вшанували пам'ять Юрія Телячого, який трагічно загинув у січні цього року, та усіх загиблих внаслідок російської агресії.

21 березня 2025 року на базі Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника відбувся круглий стіл «Кам'яна дохристиянська скульптура України», який об'єднав археологів, істориків і

музейних працівників. Про наукові дослідження ідолу із с. Пижівка доповів археолог, кандидат історичних наук, доцент Віталій Гуцал.

25 квітня 2025 р. у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії відбулася II всеукраїнська міждисциплінарна науково-практична конференція «Поділля і Південно-Східна Волинь: матеріальна та духовна культура краю». Серед співорганізаторів був Центр дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України. До учасників конференції з вітальними словами звернулися в. о. ректора Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії професор І. Шоробура, в. о. голови Хмельницької обласної організації НСКУ В. Адамський та директор Державного архіву Хмельницької області К. Бурдуваліс. На пленарне засідання було винесено десять наукових доповідей з актуальних питань регіональної гуманітаристики. Зокрема, А. Трембіцький, В. Адамський, О. Завальнюк, О. Кравчук, В. Байдич, С. Коржик, Ю. Хоптяр та А. Хоптяр.

13 травня 2025 р. проведено V Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Суспільні трансформації на Поділлі наприкінці XVIII – на початку XX ст.». В оргкомітеті зі скликання цього форуму працювали доктор історичних наук, професор Філінюк А. Г. На пленарному і секційних засіданнях науковці обговорили низку проблем. Серед них – джерелознавчі та історіографічні аспекти історії України та краю, соціально-демографічні та етнічно-національні процеси, церковно-релігійне життя, економічний та культурно-освітній розвиток, зміни в системі влади та самоврядування, політичний розвиток регіону, повсякдення подолян, ментальність, розвиток національної свідомості краян, медицина та охорона здоров'я, військова присутність як чинник суспільного життя на Поділлі, персоналії в історії краю.

14 травня 2025 р. у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії відбулася XV всеукраїнська науково-практична конференція «Духовні витоки Поділля: краєзнавці в історії краю», присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України. На зібранні були присутні

виконувач обов'язків голови Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України В. Адамський, директор Державного архіву Хмельницької області К. Бурдуваліс, представники науковоосвітніх установ та закладів культури України та області, краєзнавці-викладачі та студенти Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії та ін.

13 червня 2025 р. проведено круглий стіл «Український педагог, науковець, громадський діяч» пам'яті вченого, президента Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту, голови Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктора історичних наук, професора Юрія Васильовича Телячого (1970 – 2025). Віктор Адамський, в. о. голови Хмельницької обласної організації НСКУ, кандидат історичних наук, доцент, відкрив круглий стіл і представив його учасників. Віктор Прокопчук, доктор історичних наук, професор, академік Української академії історичних наук (УАІН) ознайомив із хронікою життя і науково-педагогічної діяльності професора Юрія Телячого, розповів про формування його як управлінця, краєзнавця, науковця, пригадав перше знайомство, роботу над написанням книг про рідне село Лисець та інших наукових праць, проведення науково-практичних конференцій. Юрій Хоптяр, розповів про Юрія Телячого – студента, аспіранта Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

27 червня 2025 р. у м. Ярмолинці відбулася II всеукраїнська науково-практична конференція «Історія міст і сіл Хмельниччини». До оргкомітету форуму увійшли В.Р. Адамський – в. о. голови Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, В.С. Прокопчук – заступник керівника Центру, доктор історичних наук і Ю.А. Хоптяр – старший науковий співробітник Центру, голова НСКУ (Кам'янець-Подільський осередок), кандидат історичних наук, доцент.

28 листопада 2025 р. проведено засідання круглого столу «Професор Іон Винокур: подвижництво в освіті та науці» з нагоди 95-річчя від дня народження археолога, історика, одного з провідних дослідників черняхівської культури, доктора історичних наук, дійсного члена Академії наук Вищої школи України. Захід проходив у змішаному форматі. У залі були присутні члени Центру, краєзнавці, члени Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, науковці вищих навчальних закладів Хмельниччини, музейники, представники місцевого самоврядування, бібліотекарі. Дистанційно долучилися краєзнавці територіальних громад області. З вітальним словом виступив Анатолій Глушковецький, перший проректор Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, кандидат історичних наук, доцент. З доповідями виступили: доктори історичних наук, професори – Віктор Прокопчук, Олександр Григоренко, Анатолій Філінюк; кандидати історичних наук, доценти – Юрій Блажевич, Юрій Хоптяр, Анатолій Глушковецький, Сергій Семенчук, а також Олег Погорілець, директор Державного історикокультурного заповідника «Межибіж».

Ряд наукових заходів проводилися на Вінничині, а саме:

-08 липня 2025 р. у селі Клекотина Мурафської сільської територіальної громади Вінницької області відбулася Перша Всеукраїнська конференція «Мурафа – колыска українського козацтва», під час роботи якої всебічно обговорено тему «Кошовий отаман з Мурафи – Іван Сірко». Захід приурочено 420-й річниці з дня народження легендарного героя;

-06 вересня 2025 р. у Центрі культури та дозвілля Бершадської міської ради відбулася Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Раннє українське козацтво на теренах Бершадщини», серед ініціаторів наукового форуму виступав і Центр дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України;

-07 листопада 2025 р. у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського відбулася XXXVII Вінницька

Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження». Низку доповідей та повідомлень членів Центру було заслухано в офлайн та онлайн режимі.

Чимало наукових співробітників Центру (В.Р.Адамський, В.В.Войтович, С.Д.Гальчак, А.Л.Глушковецький, Ю.А.Зінько, Т.Р.Кароєва, О.А.Коляструк, Д.Р. Яблонська С.В.Маркова, А.Ю.Матвєєв, О.А.Мельничук, І.М.Романюк, Ю.С.Степанчук та ін.) входили до складу оргкомітетів різних наукових конференцій, що відбулися в подільських містах упродовж звітного року, в окремих випадках очолювали їх (О.А.Мельничук, С.А.Копилов).

Керівники і наукові співробітники Центру докладали чимало зусиль для редагування матеріалів зазначених конференцій, які згодом були опубліковані як збірники на електронних та паперових носіях. У цьому плані відзначилися: В.Р.Адамський, К.М.Бурдуваліс, А.В.Войцехівський, С.Д.Гальчак, С.М.Єсюнін, О.М.Завальнюк, Ю.А.Зінько, С.С.Калуцький, Т.Р.Кароєва, О.А.Коляструк, О.Б.Комарніцький, В.Д.Коцюк, П.М.Кравченко, О.І.Криворучко, В.С.Прокопчук, І.М.Романюк, Ю.С.Степанчук, В.А.Тучинський.

Наукові співробітники Центру В.Р.Адамський, К.М.Бурдуваліс, Л.М.Левандовська, В.М.Островий і С.О.Семенчук брали участь у редагуванні матеріалів II всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції «Поділля і Південно-Східна Волинь: матеріальна та духовна культура краю».

3 жовтня 2025 р., напередодні Дня працівників освіти України, в Хмельницькому кооперативному торговельно-економічному інституті відбувся круглий стіл та відкрито меморіальну дошку в пам'ять про Юрія Телячого – доктора історичних наук, професора, президента Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту (2022–2025).

Важливою формою роботи стало залучення працівників Центру до видання відомого в краї науково-краєзнавчого збірника «Краєзнавець Хмельниччини» (у 2025 р. вийшли у світ 20 та 21 випуски цього друкованого

органу Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України). У складі його редколегії працюють керівники Центру – О.М.Завальнюк, О.Б.Комарніцький, В.С.Прокопчук, а також наукові співробітники – В.Р.Адамський, В.Г.Байдич, Ю.І.Блажевич, С.М.Єсюнін, О.Г.Погорілець, Ю.В.Телячий, Ю.А.Хоптяр, К.А.Чабан. Науковці Центру: В.Г.Байдич, К.М.Бурдуваліс, В.В.Галатир, А.Л.Глушковецький, О.М.Завальнюк, С.А.Копилов, О.Б.Комарніцький, О.Г.Погорілець, Ю.В.Телячий, О.М.Федьков та А.Г.Філінюк у складі редколегії забезпечили вихід у світ «Вісника Державного архіву Хмельницької області «Подільська старовина» (2025, №1(11)).

Група наукових співробітників Центру (В.Г.Байдич, Ю.І.Блажевич, В.М.Льїнський, О.Г.Погорілець, Ю.В.Телячий), які живуть і працюють у м. Хмельницькому, продовжили роботу із забезпечення виходу у світ періодичного науково-краєзнавчого збірника «Хмельницькі краєзнавчі студії». Упродовж року вийшло 4 випуски – 45, 46, 47, 48, які були рекомендовані до друку вченою радою Центру дослідження історії Поділля (протоколи №3, 5, 8, 10).

Зазначені заходи за кількісними показниками поступаються тим, які Центр здійснював у довоєнний період життя України, зокрема у 2020-2021 рр. Це пояснюється різними причинами, зокрема зменшенням публікаційної активності подільських університетів (наприклад, у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка через фінансові труднощі перестали виходити у світ такі щорічні наукові збірники, як «Освіта, наука і культура на Поділлі» (вихід припинився після 25-го тому) і «Вісник Кам'янець-Подільського національного українського університету імені Івана Огієнка. Історичні науки», який мав постійну рубрику «Проблеми регіональної історії» (останній 14-й випуск вийшов у 2021 р.).

З початку 2025 р. фахове видання з історії та археології «Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки» (загалом вийшло 47 томів), рішенням Національної ради з

питань телебачення і радіомовлення від 18 січня 2024 р. (протокол №2), отримало іншу періодичність – замість чотириразового випуску на рік практикується триразовий, що спричинило зменшення загальної кількості опублікованих наукових праць. У цьому виданні упродовж року опубліковано кілька статей з історії Подільського краю та його діячів.

Певну увагу поділлезнавчій тематиці приділяє ще одне видання категорії В «Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія історія», про що засвідчують опубліковані тут у 2025 р. авторські матеріали.

ІІІ. НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА: ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ТА ЇХ ЕФЕКТИВНІСТЬ

У звітному році головним завданням Центру була організація різноманітної, змістовної і результативної науково-дослідної роботи з історичного поділлезнавства, з обов'язковим друком різного за обсягом праць із широкого хронологічного періоду – від найдавніших часів до сьогодення. Як свідчить додаток 2 до цього звіту, за 2025 р. наукові співробітники опублікували 323 наукові праці, з-поміж яких виділяються монографії: В.С. Прокопчука («Дунаєвеччина: події Української революції 1917-1921 рр. у провінції: іст. нарис»), А. Ю. Матвєєва, В. Д. Коцюка, М. В. Мариняк («Історія з людським обличчям: спогади про Юрія Телячого»), С.Д. Гальчака («Вінничани – Почесні краєзнавці України»), Телячого Ю. В. та Адамського В. Р. («Краєзнавчий рух на Хмельниччині в умовах воєнного стану: діяльність Хмельниц. обл. орг. НСКУ у 2022–2024 рр.»), А. М. Трембіцького («Україна проти червоних наїзників (20-ті рр. ХХ ст.): у матеріалах періодичних видань» та «Мусій Кондратенко (1912–2011): педагог, краєзнавець, історик, музеєзнавець»), А.Г. Філінюка («Легендарні брати: пісенна життєтворчість Вадима і Євгена Гжегожевських у музичному просторі Хмельниччини та України»)

Для шкільної аудиторії корисним буде праця «Погляд з ХХІ століття: Хмельниччина напередодні та в роки Голодомору-геноциду 1932-1933 років» (С. Маркова).

У масі наукової продукції Центру за 2025 р. виділяються статті, опубліковані у різних періодичних і разових виданнях: 1)збірниках категорії В («Емінак», «Краєзнавство», «Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки», «Іван Огієнко і сучасна наука та освіта. Серія історична та філологічна», «Вісник науки та освіти», «Гуманітарні студії: історія та педагогіка», «Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського. Серія: Історичні науки», «Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія»), 2)збірниках (журналах) категорії С («Наукові праці Кам'янець-Подільського державного музею-заповідника», «Хмельницькі краєзнавчі студії», «Краєзнавець Хмельниччини», «Вісник Державного архіву Хмельницької області „Подільська старовина”», «Праці Хмельницького церковно-історичного товариства», «Вісник історичного факультету [Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського]», «Проблеми Дидактики історії», «Археологія & Фортифікація», «Доля поляків і доля вітчизни: погляд крізь століття»), 3)матеріалах низки всеукраїнських і регіональних наукових і науково-практичних конференцій («Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження», «Історія міст і сіл Хмельниччини», «Історико-культурна спадщина України: регіональні особливості та загальнонаціональний контекст», «Духовні витоки Поділля: краєзнавці в історії краю», «Поділля і Південно-Східна Волинь: матеріальна та духовна культура краю», «Хмельниччина у часових пластах минувшини та у викликах сьогодення», «Пам'яткознавство: сучасні аспекти», «Перша Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Мурафа – колыска українського козацтва» (до 420-ї річниці народження кошового отамана з Мурафи Івана Сірка)», «Раннє українське козацтво на теренах Бершадщини»,

приуроченої 565-річниці заснування м. Бершадь і 535-й річниці від першої писемної згадки про козаків Південної Брацлавщини», «Українсько-турецькі відносини крізь століття: історія, дипломатія, економіка, культура», «Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму», «Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики», «Кухня Хмельниччини в гастрономічній культурі України: історія та сучасність», «Студентство України в умовах війни з росією», «Хмельниччина в умовах війни росії проти України: рік 2024»). Отже, працівники Центру публікували результати своїх досліджень у 47 збірниках статей, більшість яких вийшли у світ за результатами проведених наукових (науково-практичних) конференцій.

Опубліковані статті стосуються різних тематичних напрямків і періодів: 1)джерелознавство та історіографія (30 публікацій); 2)давня і ранньомодерна історія Поділля (18); 3) модерна історія регіону (38); 4)новітня історія Поділля (1914-2021 рр.) (104); 5)край в умовах повномасштабної російсько-української війни (2022-2025 рр.) (24); 6)персоналії (86). Щодо першої групи, то представлені тут публікації присвячено таким основним питанням:

1) джерелознавчі та історіографічні проблеми історії Поділля, зокрема аналіз періодичних видань як історичного джерела (часописи доби Української революції, міжвоєнного та повоєнного періодів), використання матеріалів центральної й регіональної преси, статистичних документів, актових та наративних джерел (В.Адамський, А.Семенова, В.Гандзюк, Р.Зелінський, М.Нестеренко, О.Б.Комарніцький, Л.М.Комарніцька, Т.А.Корчевська);

2) історії окремих населених пунктів і мікрорегіонів Поділля, їх соціально-економічного, демографічного та культурного розвитку у середньовічній, модерній і новітній періоди, з опорою на статистичні,

картографічні, архівні та опубліковані джерела (Р.Зелінський, О.Криворучко, Н.Стрельбіцька, В.Халайцян, С.Коржик);

3) конфесійної історії краю та діяльності релігійних інституцій, зокрема ролі православ'я і католицизму в суспільному житті Поділля, історії монастирів, храмів, благодійної діяльності духовенства, сакральної спадщини та культових об'єктів (Д.Бабюк, Р.Зелінський, П.Кліщинський, С.Коржик);

4) археологічних та історико-археологічних досліджень, пов'язаних із вивченням пам'яток давньої історії Поділля, сакральних об'єктів, оборонних споруд, а також осмисленням результатів новітніх польових і кабінетних студій (І.Завадська, О.Палилюцько, С.Маркова, С.Семенчук, В.Ветров, Р.Зелінський, В.Лазаренко);

5) військово-політичних процесів та подій ХХ ст., зокрема періоду Української революції, міжвоєнного часу, Другої світової війни та повоєнної відбудови, проблем політичних репресій, депортацій, Голокосту, економічної та соціальної трансформації регіону (О.М.Завальнюк, С.Калитко, О.Б.Комарніцький, А.С.Долинна, О.П.Мурашова, О.Погорілець, В.Байдич);

6) культурного життя та інституцій Поділля, включно з театральним середовищем, діяльністю культурно-освітніх установ, мистецькою спадщиною та архітектурно-парковими комплексами (О.М.Завальнюк, О.Б.Комарніцький, Л.М.Комарніцька, Н.Стрельбіцька, В.Халайцян);

7) біографістики, персоналістики та краєзнавчої традиції, зокрема дослідження життя і діяльності науковців, краєзнавців, діячів культури, аналіз їхнього внеску у розвиток поділлязнавства, а також геральдично-генеалогічні студії (О.Завальнюк, В.Ільїнський, С.Калитко, Л.Левандовська, М.Олійник, А.Трембіцький, В.Тучинський);

8) загальнотеоретичних та концептуальних проблем історичної науки, зокрема осмислення поняття революції, еволюції історичних підходів і становлення сучасного поділлязнавства як напряму регіональних студій (С.Копилов, В.Матях, М.Олійник).

У наступній групі представлені результати досліджень, що висвітлюють такі питання регіональної історії:

1) археології Поділля та суміжних регіонів, зокрема проблемам формування археологічних регіонів, дослідженню пам'яток трипільської культури, курганних насипів, слов'янської кам'яної скульптури, а також історії археологічних студій і сучасних польових досліджень (О.Л.Баженов, В.А.Гуцал, П.А.Болтанюк, В.А.Косаківський, В.С.Рудь, С.Семенчук, П.О.Нечитайло та ін.);

2) історії окремих археологічних пам'яток і комплексів, пов'язаних із сакральною, виробничою та оборонною інфраструктурою Поділля, зокрема культових об'єктів, чинбарних виробництв, замкових і фортифікаційних споруд (В.А.Гуцал, П.О.Нечитайло, А.А.Задорожнюк, В.В.Пагор);

3) військово-адміністративної та політичної історії Поділля і Брацлавщини ранньомодерної доби, включно з проблемами козацького устрою, діяльності козацької старшини, формування образів «іншого» у козацьких наративних джерелах, а також участі подільських територій у загальноукраїнських і європейських політичних процесах (Р.М.Зелінський, В.І.Лазаренко, О.В.Криворучко, О.А.Мельничук);

4) соціально-економічної історії Поділля литовсько-польської та ранньомодерної доби, зокрема проблем торгівлі, ремесел, господарської спеціалізації регіону та ролі Поділля у міжрегіональних економічних зв'язках (С.В.Трубчанінов, А.М.Августінова);

5) історії населених пунктів Поділля, їх адміністративного, податкового й господарського устрою у XVI–XVIII ст., розвитку локальних громад і родів, з опорою на писемні, археологічні та картографічні джерела (С.А.Коржик);

6) етноконфесійної історії краю, зокрема історії єврейських громад Поділля в ранньомодерний і модерний періоди, особливостей їхнього соціального та культурного життя на локальному рівні (Ю.Хоптяр).

Статті з модерної історії краю висвітлюють різні питання, зокрема:

1) історії окремих населених пунктів і локальних громад Поділля, їх соціально-економічному, адміністративному та демографічному розвитку від часу першої писемної згадки до початку ХХ ст., з особливою увагою до сільських громад, родів та локальних еліт (О.Байдич, В.Лавринчук, С.А.Коржик, О.Б.Комарніцький, Л.М.Комарніцька, В.В.Комарніцький, Ю.Хоптяр, А.Хоптяр);

2) соціально-економічної історії Подільської губернії ХІХ – початку ХХ ст., зокрема розвитку сільського господарства, фільваркового господарства, торгівлі, ремесел, шляхів сполучення, транспортної та поштової інфраструктури, а також впливу ринкових відносин на господарські процеси регіону (С.А.Байрак, А.О.Михайлик, В.Л.Вірстюк, О.А.Мельничук, Т.О.Мельничук, А.Г.Філінюк);

3) історії освіти та культурно-освітніх процесів на Поділлі, включно з діяльністю навчальних закладів, розвитком професійної, середньої та конфесійної освіти, а також роллю місцевих ініціатив у формуванні освітнього простору краю (К.Бурдуваліс, Ю.Олійник, К.Гурська, С.М.Єсюнін);

4) адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування, зокрема процесів формування Подільської та суміжних губерній, еволюції органів місцевої влади й сільського самоврядування у ХІХ – на початку ХХ ст. (С.М.Єсюнін, І.М.Завадська, О.Б.Комарніцький, Л.М.Комарніцька, В.В.Комарніцький);

5) конфесійної та церковної історії Поділля, зокрема ролі православної, католицької та лютеранської громад у суспільному житті краю, історії храмів і релігійних інституцій, міжконфесійних взаємин і відображення релігійної тематики в матеріальній культурі (Р.Зелінський, Л.Горенко, А.Б.Задорожнюк, В.Островий, В.С.Прокопчук, О.Б.Комарніцький, Л.М.Комарніцька);

6) соціальної історії та повсякдення населення Поділля ХІХ ст., включно з проблемами соціального забезпечення, допомоги родинам військовослужбовців у період Кримської війни, девіантної поведінки

військових контингентів та взаємин між армією і цивільним населенням (С.А.Сидорук, С.В.Олійник, А.Ю.Скрипник);

7) історії культури, мистецтва та духовної спадщини регіону, зокрема сакральної архітектури, іконопису, мистецьких традицій та культурних трансформацій міського середовища Поділля у ХІХ – на початку ХХ ст. (А.Лисий, С.Маркова, М.Онищук, А.Пономарьова, А.Г.Філінюк, Н.Мех);

8) суспільно-політичних процесів і національного руху на Поділлі, включно з діяльністю політичних організацій, соціал-демократичних осередків, а також міжетнічними взаєминами в українсько-польському пограниччі (О.Федьков, А.Г.Філінюк);

9) інфраструктурного та технологічного розвитку краю, зокрема історії залізничного сполучення, ранньої авіації та урбаністичних змін у містах Поділля наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. (С.М.Єсюнін).

Статті з новітньої історії Поділля є найбільше та відображають тематику, пов'язану з:

1) суспільно-політичні процеси на Поділлі доби Української революції 1917–1921 рр., зокрема діяльність органів місцевого самоврядування, земських і міських управ, фінансову політику, функціонування владних інституцій, політичні організації та перебіг збройної боротьби за українську державність на регіональному рівні (В.Адамський, О.Завальнюк, О.Кравчук, В.Прокопчук, С.В.Олійник, А.Трембіцький);

2) соціально-економічної історії Поділля першої половини ХХ ст., включно з бюджетною політикою міст, соціальним забезпеченням населення в умовах Першої світової війни, становищем селянства у роки воєн, революцій і голоду, а також трансформаціями господарського життя в радянський період (В.Адамський, К.Біла, В.Байдич, П.Кліщинський, О.Стадник, Н.Кузьмінець);

3) репресивної політики радянського режиму та практик державного насильства, зокрема масових репресій, діяльності каральних органів, переслідування релігійних громад, інтелігенції, селянства й окремих

соціальних груп у 1930–1950-х рр. (А.Войнаровський, Н.Жмуд, П.Кравченко, Л.Місінкевич, М.Крушельницький, Й.Осецький);

4) історії національно-визвольного та повстанського руху, антибільшовицького спротиву, діяльності ОУН–УПА, форм боротьби населення Поділля з радянською владою у 1920–1950-х рр., а також політики амністій і контрповстанських заходів (М.Олійник, В.Прокопчук, В.Рекрут, Ю.Хоптяр, А.Хоптяр, С.В.Олійник);

5) конфесійної історії та державно-церковних відносин, зокрема становища православних, католицьких, юдейських, протестантських громад, релігійної політики радянської влади, переслідування духовенства та релігійних об'єднань у міжвоєнний і повоєнний періоди (А.Войнаровський, Н.Жмуд, Л.Левандовська, Р.Зелінський, В.Прокопчук);

6) історії освіти, науки та культурно-освітніх інституцій, включно з діяльністю університетів, педагогічних закладів, бібліотек, музеїв, підготовкою кадрів, розвитком краєзнавчого руху та роллю інтелігенції у формуванні культурного простору регіону (О.Завальнюк, Т.Кароєва, О.Комарніцький, Ю.Олійник, Д.Яблонська);

7) повсякденної історії та соціокультурних практик населення, зокрема житлових умов, міського побуту, культурного дозвілля, гастрономічної культури, локальної пам'яті та ідентичності у ХХ ст. (Т.Кароєва, Р.Зелінський, П.Слободянюк);

8) краєзнавчих і мікроісторичних досліджень населених пунктів Поділля, що висвітлюють історію окремих сіл, містечок, громад, локальних подій і родинних історій на тлі загальноукраїнських процесів (В.Говорун, К.Гурська, Ю.Блажевич, Н.Ващук);

9) історії міграційних процесів, національних меншин та етноконфесійних спільнот, зокрема в контексті державної політики кінця ХХ – початку ХХІ ст. та історичного досвіду регіону (О.Вітюк, І.Романюк, О.Завальнюк);

10) пам'яткознавства, історії архітектури та охорони культурної спадщини, включно з проблемами збереження фортифікацій, історичних центрів міст, інфраструктури пам'яті та символічного простору (В.Пагор, Л.Рудюк, Т.Коляструк).

Досліджуючи різні аспекти життя регіону під час повномасштабної російсько-української війни, автори, маючи обмежений доступ до джерельної бази, зуміли виконати якісні статті, присвячені таким аспектам, як:

1) у працях висвітлено діяльність наукових, освітніх і краєзнавчих інституцій регіону в умовах воєнного стану, зокрема функціонування наукових гуртків, університетів, бібліотек, музеїв та громадських організацій, адаптацію освітнього й виховного процесів до викликів повномасштабної війни, а також міжнародну співпрацю закладів вищої освіти (В.Адамський, О.Б.Комарніцький, Д.Красносілецький, К.Чабан);

2) значну увагу приділено діяльності Національної спілки краєзнавців України та її осередків на Поділлі, ролі краєзнавчого руху у збереженні історичної пам'яті, формуванні національної ідентичності та консолідації суспільства в умовах війни, зокрема на рівні обласних, міських і територіальних організацій (В.Адамський, Ю.Блажевич, С.А.Коржик, В.С.Прокопчук);

3) окремий напрям становлять дослідження меморіалізації російсько-української війни, формування сучасної меморіальної культури, практик вшанування загиблих, музейних і виставкових проєктів, а також осмислення війни у просторі локальної та регіональної пам'яті (А.В.Войнаровський, Т.О.Войнаровська, О.В.Коляструк, Ю.Хоптяр, А.Гуменюк);

4) у низці публікацій проаналізовано волонтерський рух, громадську активність та соціальні ініціативи населення Поділля в умовах війни, участь територіальних громад у підтримці Збройних сил України та внутрішньо переміщених осіб, а також трансформації соціальних практик воєнного часу (Л.Сонячна, В.С.Прокопчук, А.П.Камінський);

5) вагоме місце посідають праці з історії повсякдення, культури та нематеріальної спадщини, зокрема гастрономічної культури Хмельниччини, усної історії, локальних культурних ініціатив і проєктів, що поєднують наукові дослідження з прикладним краєзнавством (А.Матвеев, Н.Сапотницька, Д.Ващук, А.Дідик, І.Боровець);

б) також порушено питання сучасних соціально-економічних трансформацій регіону, зокрема розвитку ІТ-сфери в умовах війни, а також ролі новітніх галузей у підтримці регіональної економіки та суспільної стійкості (О.Неприцький).

Однією з найбільших кількістю статей є теми присвячені історичним і сучасним відомим постаттям регіону (представникам політичної еліти і шляхти, дворянства, промислових кіл, письменницької когорти, культурної сфери, духовенства, вчених різних галузей науки, архівістів, краєзнавців, освітян, лідерам і борцям за національне визволення тощо). Загалом подано біографії (біографічні довідки) 85 осіб. Усі вони у тій чи іншій мірі з часом будуть представлені в енциклопедичному словнику з історії Поділля.

Найбільш активну науково-публікаційну діяльність у 2025 р. здійснювали такі співробітники Центру: В.Прокопчук, О.Комарніцький, В.Адамський, О.Завальнюк, О. Комарніцький, О.Григоренко, С.Коржик, Ю.Хоптяр, А.Хоптяр, Ю.Блажевич, А.Трембіцький, С.Гальчак та ін. За це їм винесено подяки Центру.

20 травня 2025 р. у сесійній залі Хмельницької обласної ради відбулося нагородження переможців ХІХ обласного конкурсу науково-дослідних робіт за 5 номінаціями. Відзнаки вручала голова обласної ради Віолета Лабазюк. Високу оцінку експертного журі здобула спільна монографія доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історії України Олександра Завальнюка та доктора філософії в галузі історії, старшого викладача кафедри всесвітньої історії Діану Яблонську «Українські вчені та політкомісари в історії Кам'янець-Подільського інституту народної освіти (1920–1930 рр.): персональний вимір» (ІІ премія в номінації «Науково-

дослідні роботи за темою суспільних та гуманітарних наук»). Це видання є результатом глибокого аналізу складного періоду історії української освіти, у якому переплітаються долі науковців, ідеологів, викладачів і діячів культури. Дослідження вирізняється ретельністю джерельної бази, глибоким науковим підходом та важливою місією – зберегти пам'ять про інтелектуальну спадщину українського народу.

Цьогорічна робота Центру відзначена досягненнями в МАН України. У травні 2025 р. наукова робота учня Кам'янець-Подільського ліцею №7 М. Ломаги під керівництвом ученого секретаря Центру, доктора філософії в галузі історії та археології Діани Русланівни Яблонської була представлена у відділенні історії, секції «Історія України» на тему «Наукова еліта та студентство Кам'янець-Подільського педагогічного закладу вищої освіти як об'єкт політичних репресій 1920 – 1930-х рр.» та здобула перемога на III (заключному) етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН України (1 місце).

IV. МАТЕРІАЛЬНА БАЗА ЦЕНТРУ ТА ЙОГО ФІНАНСОВИЙ СТАН

Центр дослідження історії Поділля продовжив роботу у навчальному корпусі №2 (історичний факультет) Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, у кімнаті (площа 18 кв. метрів), на другому поверсі, поруч із кафедрою історії України та деканатом. До послуг працівників є меблі (6 столів, 12 стільців, 6 книжкових шаф (отримано в подарунок 2, які вже були у вжитку), невелика металева шафа для зберігання документів, 2 застарілі комп'ютери і 2 принтери (всі у робочому стані).

Враховуючи складне фінансове становище країни, пов'язане із її захистом від російської агресії, і встановлені Кабінетом Міністрів України обмеження на придбання у 2025 фінансовому році закладами вищої освіти, що фінансуються із державного бюджету, низки матеріальних цінностей,

керівництво Центру заручилося підтримкою ректорів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка професора С.А.Копилова та професорки Н.В. Бахмат щодо використання наявної матеріальної бази історичного факультету вишу (йдеться передусім про комп'ютерно-інформаційні ресурси), а також фонду університетської бібліотеки, зокрема відділів рідкісних книг та бібліографічного, у проведенні науково-дослідної роботи. Таким чином, працівники Центру мають необмежений доступ до різних унікальних історичних джерел, багатого неоцифрованого комплексу газетних видань ХХ століття та наукової літератури, активно використовують техніку комп'ютерної лабораторії (знаходиться по сусідству) упродовж першої половини робочого дня щотижня. З дозволу керівництва вишу цими ресурсами послуговуються учителі історії, учні-члени МАН України.

Як зазначалося, збільшився бібліотечний фонд Центру, який формувався упродовж чверть століття (на кінець 2025 р. нараховував 1299 примірників). Ним послуговувалися вчені, аспіранти, студенти, окремі учителі, краєзнавці і школярі. Ця робота підвищує вагу Центру у науково-краєзнавчих і освітніх колах міста і регіону.

На сайті Центру розміщено довгострокове звернення до істориків і краєзнавців Поділля з проханням поділитися, по можливості, окремими книгами з історії краю з власних книгозбірень, які не оцифровані, щоб збільшити науково-інформаційний потенціал і тим самим посприяти талановитій учнівській молоді, особливо сільській, якій Центр надає відповідні послуги, у збагаченні історичних знань про рідний край, підготовці науково-дослідних робіт.

Щодо фінансового стану Центру, то він цілком незадовільний. Відповідно до чинного «Статуту Центру історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» та проєкту «Положення про Центр історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-

Подільському національному університеті імені Івана Огієнка», не передбачено внесення на потреби Центру добровільних грошових внесків наукових співробітників, як це практикується, наприклад, у громадських об'єднаннях. Тому Центр не має своїх банківських (гривневого і валютного) рахунків, повністю залежний від допомоги університету, спонсорів. Це питання потребує вирішення у майбутньому, після завершення російської повномасштабної війни проти України. На сьогодні усі поїздки керівництва і співробітників осередку для участі у наукових (науково-практичних) конференціях відбуваються за рахунок власних коштів.

V. ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Звіт за 2025 рік переконливо засвідчує, що Центр дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України, попри складні умови повномасштабної російсько-української війни, кадрові втрати та хронічну фінансову скруту, зберіг високий науковий потенціал, організаційну спроможність і активну позицію в науковому та суспільно-культурному житті регіону.

Упродовж звітнього року було здійснено важливі кроки з оновлення й оптимізації кадрового складу Центру, що сприяло не лише кількісному зростанню осередку до 153 наукових співробітників, а й якісному посиленню його дослідницьких можливостей. Повернення бібліотечного фонду в постійне приміщення, розширення книжкової колекції та активна інформаційна присутність Центру в інтернет-просторі й соціальних мережах стали важливими чинниками зміцнення його інституційної спроможності та публічної видимості.

Науково-організаційна діяльність Центру у 2025 р. відзначалася системністю та широкою географією. Співробітники осередку були безпосередньо залучені до підготовки та проведення численних всеукраїнських і регіональних наукових форумів, круглих столів і

конференцій, зокрема тих, що були присвячені актуальним проблемам регіональної історії, краєзнавства, археології, культурної спадщини та осмисленню подій сучасної війни. Вагомим здобутком стала активна участь науковців Центру в редагуванні й виданні фахових наукових і науково-краєзнавчих збірників, що забезпечило сталий вихід у світ результатів поділлєзнавчих досліджень.

Науково-дослідна робота Центру у звітному році була результативною та багатовекторною. Опубліковані 323 наукові праці, зокрема монографії, статті у фахових виданнях категорій В і С, матеріали конференцій, засвідчують провідну роль Центру у розвитку сучасного поділлєзнавства. Дослідження охоплюють широкий хронологічний і тематичний спектр – від археології та ранньомодерної історії до новітньої історії регіону, проблем воєнного часу, меморіалізації, історії повсякдення та біографістики. Особливої ваги набули студії, присвячені осмисленню життя Поділля в умовах повномасштабної війни, діяльності наукових і громадських інституцій, волонтерського руху та збереження історичної пам'яті.

Важливим показником суспільної значущості діяльності Центру стали високі результати його співробітників і вихованців у конкурсах наукових робіт, зокрема в системі МАН України, а також відзнаки на обласному рівні. Це свідчить про ефективну інтеграцію наукової, освітньої та просвітницької складових у роботі осередку.

Водночас звіт фіксує низку системних проблем, насамперед критично незадовільний фінансовий стан Центру та обмеженість матеріально-технічної бази, що зумовлені як загальнодержавними обставинами воєнного часу, так і чинними нормативними обмеженнями. Попри це, завдяки підтримці керівництва Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Центр зумів забезпечити доступ своїх працівників, учителів і учнівської молоді до необхідних інформаційних та бібліотечних ресурсів.

Отже, діяльність Центру дослідження історії Поділля у 2025 році можна оцінити як загалом результативну та суспільно значущу. Осередок

підтвердив свою роль провідного координаційного й наукового центру з вивчення історії Поділля, зберіг тяглість наукових традицій і водночас продемонстрував здатність адаптуватися до викликів воєнного часу. Подальший розвиток Центру безпосередньо пов'язаний із покращенням його фінансового забезпечення, оновленням матеріально-технічної бази та розширенням інституційної підтримки після завершення повномасштабної війни проти України.

Пропозиції щодо основних напрямів діяльності Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України на 2026 р.:

- Удосконалення організаційної структури та кадрової політики. Продовжити роботу з оптимізації персонального складу Центру з урахуванням реальної участі наукових співробітників у виконанні планів науково-дослідної та науково-організаційної роботи. Забезпечити виготовлення та вручення посвідчень новоприйнятим членам Центру, оновити реєстр наукових співробітників і відповідальних осіб у відділах та підвідділах. Активізувати залучення молодих науковців, аспірантів, учителів історії та краєзнавців до роботи осередку.

- Розвиток науково-організаційної діяльності та міжінституційної співпраці. Продовжити участь Центру в організації та проведенні всеукраїнських і регіональних наукових конференцій, круглих столів і семінарів із проблем історії Поділля, археології, краєзнавства, культурної спадщини та сучасних суспільних трансформацій. Посилити співпрацю з закладами вищої освіти, музеями, архівами, бібліотеками, органами місцевого самоврядування Поділля та суміжних регіонів.

- Активізація науково-дослідної роботи та публікаційної діяльності. Зосередити зусилля на підготовці колективних і індивідуальних монографій, тематичних збірників наукових праць і спецвипусків фахових видань з актуальних проблем поділлязнавства. Сприяти публікації результатів досліджень у фахових виданнях категорій В і С, а також у міждисциплінарних збірниках. Особливу увагу приділити студіям з історії

Поділля ХХ – початку ХХІ ст., проблемам воєнного часу, меморіалізації, історії повсякдення та біографістиці.

- Формування та реалізація довгострокових наукових проєктів. Ініціювати підготовку та реалізацію довгострокових колективних проєктів, зокрема:

- енциклопедичного словника з історії Поділля;
- серії колективних праць з історії населених пунктів Поділля;
- досліджень з історії регіону в умовах російсько-української війни

(2022–2026 рр.).

- Забезпечити координацію роботи між авторами та відповідальними редакторами.

- Розширення освітньої та просвітницької діяльності.

- Активізувати роботу з учнівською молоддю, зокрема членами МАН України, учителями історії та краєзнавцями територіальних громад. Продовжити практику наукового консультування, проведення відкритих лекцій, круглих столів і науково-методичних заходів, спрямованих на популяризацію історії Поділля та формування історичної пам'яті.

- Розвиток інформаційної та цифрової присутності Центру. Розширити наповнення рубрики «Центр дослідження історії Поділля» на сайті історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Активізувати роботу сторінки Центру в соціальних мережах, висвітлюючи наукові події, нові публікації та здобутки співробітників. Розглянути можливість поступового оцифрування окремих видань бібліотечного фонду з дотриманням авторського права.

- Зміцнення матеріально-технічної бази та пошук додаткових ресурсів. Продовжити роботу з поповнення бібліотечного фонду Центру, зокрема через акцію «Подаруй Центру поділезнавчу книгу!». Опрацювати можливості залучення позабюджетних коштів, грантових програм, благодійної та спонсорської підтримки для оновлення комп'ютерної техніки,

оргтехніки та забезпечення видавничих проєктів (у межах чинного законодавства).

- Збереження історичної пам'яті та реагування на виклики воєнного часу. Продовжити дослідження та наукове осмислення подій повномасштабної російсько-української війни на теренах Поділля, практик меморіалізації, діяльності волонтерського руху та локальних громад. Сприяти документуванню усних свідчень, матеріалів локальної пам'яті та сучасної історії для їх подальшого використання в наукових дослідженнях.

Також задля вдосконалення діяльності Центру варто б посприяти запровадження щорічних матеріальних і моральних стимулів для активізації наукових досліджень його працівників.

ДОДАТКИ

Додаток №1.

Список наукових співробітників Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка станом на 1 січня 2025 року

I. Керівний склад Центру

1. **Завальнюк Олександр Михайлович**, д.і.н., професор, академік НАНВО України і УАІН України, зав. кафедри історії України К-ПНУ ім. І.Огієнка – керівник (м.Кам'янець-Подільський).
2. **Комарніцький Олександр Борисович.**, д.і.н., професор, академік НАНВО, професор кафедри історії України К-ПНУ ім. І.Огієнка - заступник керівника з організаційних питань (м.Кам'янець-Подільський).
3. **Прокопчук Віктор Степанович**, д.і.н., професор, професор кафедри історії, правознавства і методики навчання ГНПУ ім. О.Довженка, академік УАІН, почесний голова Дунаєвецької територіальної організації НСКУ – заступник керівника з наукових питань (м.Кам'янець-Подільський).
4. **Яблонська Діана Русланівна**, д.ф. в галузі історії та археології, старший викладач кафедри всесвітньої історії К-ПНУ ім. І.Огієнка – учений секретар (м.Кам'янець-Подільський).

II. Керівники відділів і підвідділів

1. **Степанков Валерій Степанович**, д.і.н., професор, академік УАІН, зав. кафедри К-ПНУ ім. І. Огієнка (м.Кам'янець-Подільський) – завідувач відділу джерелознавства та історіографії історії Поділля.

Копилов Сергій Анатолійович, д.і.н., професор К-ПНУ ім. І. Огієнка (м.Кам'янець-Подільський) – завідувач відділу джерелознавства та історіографії історії Поділля

2. **Баженова Стефанія Едуардівна**, д.і.н., професор, академік НАНВО України, краєзнавець (м.Кам'янець-Подільський) - завідувачка відділу давньої і ранньомодерної історії Поділля.

3. **Філінюк Анатолій Григорович**, д.і.н. професор, академік НАНВО України, професор К-ПНУ ім. І.Огієнка (м.Кам'янець-Подільський) – завідувач відділу модерної історії Поділля.

4. **Григоренко Олександр Петрович**, д.і.н., професор, академік Міжнародної академії інформацій, краєзнавець (м.Хмельницький) – завідувач відділу новітньої історії Поділля.

5. **Лозовий Віталій Станіславович**, д.і.н., професор, головний науковий співробітник НІСД (м.Київ) – завідувач підвідділу історії Поділля першої половини ХХ ст.

6. **Каденюк Олександр Степанович**, д.і.н., професор КПДУ (м.Кам'янець-Подільський) – завідувач підвідділу історії Поділля другої половини ХХ ст. – 20-х рр. ХХІ ст.

7. **Кабачинський Микола Ілліч**, д.і.н., професор Національної академії Державної прикордонної служби України (м.Хмельницький) – завідувач підвідділу історії Поділля періоду повномасштабної російсько-української війни (2022-2024 рр.)

8. **Федьков Олександр Миколайович**, д.і.н. професор, зав. кафедри К-ПНУ ім. І.Огієнка (м.Кам'янець-Подільський) – завідувач відділу біографістики Поділля.

II. Головні наукові співробітники

1. **Гай-Нижник Павло Павлович**, доктор історичних наук, старший науковий співробітник Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф.Кураса (Київ);

2. **Гальчак Сергій Дмитрович**, д.і.н., професор, член-кореспондент УАІН, професор ВДПУ ім. М.Коцюбинського (м.Вінниця).

3. **Земський Юрій Сергійович**, д.і.н., професор ХНУ (м.Хмельницький).

4. **Каросва Тетяна Робертівна**, д.і.н., професор ВДПУ ім. М.Коцюбинського (м.Вінниця).
5. **Коляструк Ольга Анатоліївна**, д.і.н., професор, завідувачка кафедри ВДПУ і М.Коцюбинського (м.Вінниця).
6. **Копилов Сергій Анатолійович**, д.і.н., професор, академік НАНВО України, ректор К-ПНУ ім. І.Огієнка (м.Кам'янець-Подільський).
7. **Мельничук Олег Анатолійович**, д.і.н., професор, декан факультету історії і міжнародних відносин ВДПУ ім. М.Коцюбинського (м.Вінниця).
8. **Романюк Іван Миронович**, д.і.н., професор ВДПУ ім. М.Коцюбинського (м.Вінниця).
9. **Степанчук Юрій Степанович**, д.і.н., професор, ВДПУ ім. М.Коцюбинського (м.Вінниця).
10. **Телячий Юрій Васильович**, д.і.н., професор, президент ХКТЕІ (м.Хмельницький).
11. **Трембіцький Анатолій Михайлович**, д.і.н., ст. науковий співробітник, краєзнавець (м.Хмельницький).
12. **Чуткий Андрій Іванович**, д.і.н., професор, КНУ ім. Т.Шевченка (м.Київ).

ІІІ. Старші наукові співробітники

1. **Адамовський Володимир Іванович**, к.і.н., доцент К-ПНУ ім. І.Огієнка (м.Кам'янець-Подільський).
2. **Адамський Віктор Романович**, к.і.н., доцент ХГПА (м.Хмельницький).
3. **Баженов Олександр Львович**, к.і.н., доцент К-ПНУ ім. І.Огієнка (м.Кам'янець-Подільський).
4. **Баюк Микола Іванович**, к.н. з держуправління, доцент ХУУП ім. Л.Юськова (м.Хмельницький).
5. **Блажевич Юрій Іванович**, к.і.н., доцент, краєзнавець (м.Хмельницький).

6. **Боровець Іван Іванович**, к.і.н., доцент К-ПНУ ім. І.Огієнка (м.Кам'янець-Подільський).
7. **Ващук Дмитро Петрович**, к.і.н., старший науковий співробітник, Інститут історії України НАН України (м.Київ).
8. **Войнаровський Анатолій Володимирович**, к.і.н., доцент ВДПУ ім. М.Коцюбинського (м.Вінниця).
9. **Газін Володимир Володимирович**, д.і.н., доцент К-ПНУ ім. І.Огієнка (м.Кам'янець-Подільський).
10. **Герасимов Тимофій Юрійович**, д.і.н., доцент ВНТУ (м.Вінниця).
11. **Глушковецький Анатолій Леонідович**, к.і.н., доцент, декан історичного факультету КПНУ ім.І. Огієнка (м.Кам'янець-Подільський).
12. **Дубінський Володимир Анатолійович**, к.і.н., доцент, перший проректор КПНУ ім. І.Огієнка.
13. **Дячок Валерій Васильович**, к.і.н., доцент ХНУ (м.Хмельницький).
14. **Єсюнін Сергій Миколайович**, к.і.н., учений секретар Хмельницького обласного краєзнавчого музею (м.Хмельницький).
15. **Завальнюк Костянтин Вікторович**, к.і.н., головний спеціаліст Державного архіву Вінницької області (м.Вінниця).
16. **Задорожнюк Андрій Борисович**, к.і.н., доцент К-ПНУ ім. І.Огієнка (м.Кам'янець-Подільський).
17. **Задорожнюк Валентина Львівна**, к.і.н., доцент, краєзнавець (м.Кам'янець-Подільський).
18. **Зінько Юрій Анатолійович**, к.і.н., професор, завідувач кафедри всесвітньої історії і міжнародних відносин Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м.Вінниця).
19. **Іваневич (Сонячна) Лілія Анатоліївна**, д.і.н., наук. співробітник ІМФЕ імені М.Рильського НАН України (м.Київ).

20. **Калитко Сергій Леонідович**, к.і.н., доцент ВДПУ ім.М.Коцюбинського (м.Вінниця).
21. **Косаківський Віктор Афанасійович**, к.і.н., доцент Вінницького державного педагогічного університету імені М.Коцюбинського (м.Вінниця).
22. **Кошель Олексій Миколайович**, д.і.н., доцент НАУКМА (м.Київ).
23. **Кравчук Олександр Миколайович**, к.і.н., доцент ВДПУ ім. М.Коцюбинського (м.Вінниця).
24. **Криворучко Олександр Іванович**, к.і.н., доцент ВДПУ ім. М.Коцюбинського (м.Вінниця).
25. **Лисий Анатолій Кононович**, к.і.н., доцент, завідувач кафедри Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу (м.Вінниця).
26. **Маркова Світлана Василівна**, д.і.н., доцент, зав. кафедри Хмельницького інституту МАУП (м.Хмельницький).
27. **Місінкевич Леонід Леонідович**, д.і.н. професор, зав. кафедри ХУУП ім. Л.Юзькова (м.Хмельницький).
28. **Неприцький Олександр Анатолійович**, к.і.н., доцент ВДПУ ім. М.Коцюбинського (м.Вінниця).
29. **Нестеренко Валерій Анатолійович**, к.і.н., доцент ПДУ (м.Кам'янець-Подільський).
30. **Олійник Микола Петрович**, д.і.н., доцент ХНУ (м.Хмельницький).
31. **Олійник Сергій Васильович**, к.і.н., доцент К-ПНУ ім. І. Огієнка (м.Кам'янець-Подільський).
32. **Опря Анатолій Володимирович**, к.і.н., доцент, краєзнавець (м.Кам'янець-Подільський).
33. **Опря Ігор Анатолійович**, к.і.н., доцент К-ПНУ ім. І.Огієнка (м.Кам'янець-Подільський).
34. **Островий Володимир Михайлович**, к.і.н., доцент, зав. кафедри ХГПА (м.Хмельницький).

35. **Петренко Володимир Іванович**, к.і.н., зав відділом Державного архіву Вінницької області (м.Вінниця).
36. **Петренко Олександр Степанович**, к.і.н., заступник директора Державного архіву Вінницької області (м.Вінниця).
37. **Рекрут Валерій Пилипович**, к.і.н. доцент, секретар-референт НСКУ (м.Київ).
38. **Савчук Віктор Олексійович**, к.і.н., ст. науковий співробітник, краєзнавець (м.Кам'янець-Подільський).
39. **Сидорук Сергій Антонович**, к.і.н., доцент К-ПНУ ім. І.Огієнка (м.Кам'янець-Подільський).
40. **Слободянюк Петро Якович**, к.і.н., доцент, академік УТА, краєзнавець (м.Хмельницький).
41. **Скрипник Анатолій Юрійович**, д.і.н., доцент, зав. кафедри К-ПДІ (м.Кам'янець-Подільський).
42. **Стеньгач Надія Василівна**, к.і.н., професор ХУУП ім. Л.Юзькова (м.Хмельницький).
43. **Трубчанінов Сергій Васильович**, к.і.н., доцент К-ПНУ ім. І.Огієнка (м.Кам'янець-Подільський).
44. **Тучинський Віталій Анатолійович**, к.і.н., доцент, доцент ВДПУ ім. М.Коцюбинського (м.Вінниця).
45. **Хоптяр Юрій Анатолійович**, к.і.н., доцент К-ПНУ ім. І.Огієнка (м.Кам'янець-Подільський).
46. **Хоптяр Андрій Юрійович**, к.і.н., старший викладач К-ПНУ ім. І.Огієнка (м.Кам'янець-Подільський).
47. **Якубовський Василь Іванович**, к.і.н., доцент, археолог, краєзнавець (м.Кам'янець-Подільський).

IV. Наукові співробітники

1. **Алещенко Михайло Іванович**, к.і.н., доцент, краєзнавець (м.Кам'янець-Подільський).

2. **Айвазян Олена Борисівна**, к.і.н., директор наукової бібліотеки ХНУ (м.Хмельницький).
3. **Байдич Володимир Григорович**, к.і.н., заступник директора Меджибізького національного історико-архітектурного заповідника «Межибіж» (м.Хмельницький).
4. **Бакалець Олексій Андрійович**, к.і.н., професор БГПК ім. М.Грушевського (м.Бар, Вінницька область).
5. **Бурдуваліс Катерина Миколаївна**, директор Державного архіву Хмельницької області (м.Хмельницький).
6. **Вітюк Олександр Олегович**, к.і.н., старший викладач ВДПУ ім. М.Коцюбинського (м.Вінниця).
7. **Галатир Віталій Вікторович**, к.і.н., доцент, заступник директора Хмельницького ліцею №4 ім. П.Жука (м.Хмельницький).
8. **Гандзюк Віталій Олександрович**, декан факультету філології й журналістики, к.н. з соціальних комунікацій, доцент ВДПУ ім. М.Коцюбинського (м.Вінниця).
9. **Говорун Валентин Давидович**, учитель-методист Хмельницького ліцею №16 імені В.Козубняка (м.Хмельницький)
10. **Гуменюк Анатолій Олексійович**, к.і.н., доцент, краєзнавець (м.Кам'янець-Подільський).
11. **Гурська Катерина Олександрівна**, ст. науковий співробітник ХОНМЦКМ (м.Хмельницький).
12. **Гуцал Віталій Анатолійович**, к.і.н., ст. викладач К-ПНУ ім. І.Огієнка (м.Кам'янець-Подільський).
13. **Долинна Анна Сергіївна**, к.і.н., доцент ВДПУ ім. М.Коцюбинського (м.Вінниця).
14. **Жмуд Наталка Вікторівна**, к.і.н., доцент ВДПУ ім. М.Коцюбинського (м.Вінниця).
15. **Журко Олексій Іванович**, к.і.н., доцент ХІЕП (м.Хмельницький).

16. **Завадська Ірина Михайлівна**, к.і.н., доцент К-ПДІ (м.Кам'янець-Подільський).
17. **Заводовський Анатолій Анатолійович**, к.і.н., доцент, краєзнавець (м.Кам'янець-Подільський).
18. **Западенко Ігор Валентинович**, заступник директора Державного історико-культурного заповідника «Межибіж» (м.Хмельницький).
19. **Захар'єв Володимир Анатолійович**, краєзнавець, ст. науковий співробітник Хмельницького ОНМЦКіМ (м.Хмельницький).
20. **Зваричук Едуард Михайлович**, к.і.н., доцент, краєзнавець (м.Кам'янець-Подільський).
21. **Ільїнський Валентин Михайлович**, ст. викладач ХГПА, краєзнавець (м.Хмельницький).
22. **Калуцький Сергій Сергійович**, к.і.н., зав. відділу Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника (м.Кам'янець-Подільський).
23. **Климчук Людмила Вікторівна**, к.і.н., директор бібліотеки К-ПНУ ім. І.Огієнка (м.Кам'янець-Подільський).
24. **Кліщинський Павло Володимирович**, к.і.н., ст. викладач К-ПНУ ім. І.Огієнка (м.Кам'янець-Подільський).
25. **Коржик Світлана Анатоліївна**, вчитель-методист Летичівського ліцею №1, краєзнавець (с-ще Летичів, Хмельницька область).
26. **Кохановський Олександр Борисович**, науковий співробітник ХОНМЦКМ (м.Хмельницький).
27. **Кравченко Павло Миколайович**, к.і.н. професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
28. **Красносілецький Денис Павлович**, к.і.н., доцент, доцент ХУЕП (м.Хмельницький).
29. **Крижановська Світлана Петрівна**, науковий співробітник Хмельницького краєзнавчого музею (м.Хмельницький).

30. **Коцюк Володимир Дмитрович**, к.і.н., зав. кафедри ХКТЕІ (м.Хмельницький).
31. **Кундельський Валерій Васильович**, к.і.н., викладач історії Хмельницького ліцею ім. А.Мазира (м.Хмельницький).
32. **Кучеров Геннадій Геннадійович**, к.і.н., доцент К-ПДІ (м.Кам'янець-Подільський).
33. **Левандовська Людмила Миколаївна**, к.і.н., старший викладач ХГПА (м.Хмельницький).
34. **Матвєєв Андрій Юрійович**, к.і.н., доцент, віце-президент ХКТЕІ (м.Хмельницький).
35. **Михайлик Артур Олександрович**, к.і.н., доцент К-ПДІ (м. Кам'янець-Подільський).
36. **Муляр Анатолій Петрович** к.і.н., доцент ХУЕП (м.Хмельницький).
37. **Мурашова Ольга Петрівна**, к.і.н., ст. викладач ВДПУ ім. М. Коцюбинського (м.Вінниця).
38. **Неприцький Олександр Анатолійович**, к.і.н., доцент ВДПУ ім. М.Коцюбинського (м.Вінниця).
39. **Нечитайло Павло Олександрович**, к.і.н., старший науковий співробітник державного підприємства науково-дослідного центру «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України (м.Київ).
40. **Олійник Юрій Васильович**, к.і.н., начальник відділу Державного архіву Хмельницької області (м.Хмельницький).
41. **Опря Богдана Олексіївна**, к.і.н., доцент кафедри К-ПНУ ім. І. Огієнка (Кам'янець-Подільський).
42. **Осецький Йосип Петрович**, к. ю. н., краєзнавець, волонтер (м.Хмельницький).
43. **Очеретянко Віктор Іванович**, к.і.н. ст. науковий співробітник, ректор ХІППО ім. А.Назаренка (м.Хмельницький).

44. **Палилюлько Оксана Михайлівна**, к.і.н., доцент К-ПДІ (м.Кам'янець-Подільський).

45. **Пагор Валентин Віталійович**, к.і.н., наук. співробітник Національного історико-архітектурного заповідника «Кам'янець» (м.Кам'янець-Подільський).

46. **Паур Ірина Василівна**, к.і.н., старший викладач К-ПНУ ім. І.Огієнка (м.Кам'янець-Подільський).

47. **Пентюк Борис Миколайович**, к.т.н., доцент, краєзнавець, священник (м.Вінниця).

48. **Погорілець Олег Григорович**, директор Державного історико-культурного заповідника «Межибіж» (м.Хмельницький).

49. **Романець Людмила Миколаївна**, к.і.н., викладачка Вінницького фахового коледжу НУХТ (м.Вінниця).

50. **Семенчук Сергій Олександрович**, к.і.н., доцент ХГПА (м.Хмельницький).

51. **Свідерська Оксана Мирославівна**, к.і.н., доцент ХГПА (м.Хмельницький).

52. **Соловей Микола Васильович**, к.п.н., доцент ХОШПО (м.Хмельницький)

53. **Стадник Олена Олексіївна**, к.і.н., доцент ВДПУ ім. М.Коцюбинського (м.Вінниця).

54. **Старенький Ігор Олександрович**, к.і.н., провідний науковий співробітник Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника, краєзнавець (м.Кам'янець-Подільський).

55. **Степанков Віталій Валерійович**, к.і.н., старший викладач КПНУ ім. І.Огієнка (м.Кам'янець-Подільський).

56. **Шпаковський Сергій Михайлович**, завідувач відділу охорони пам'яток історії та культури Хмельницького ОНМЦКіМ (м.Хмельницький).

V. Молодші наукові співробітники

1. **Бабюк Дмитро Сергійович**, д.ф., науковий співробітник Малівецького обласного історико-культурного музею.
2. **Байдич Олександр Васильович**, пенсіонер-краєзнавець (с.Кузьмин Хмельницького району Хмельницької області).
3. **Біла Катерина Вікторівна**, д.ф., молодший науковий співробітник Інституту історії України НАН України (м.Київ).
4. **Войтович Валерій Васильович**, викладач суспільних дисциплін Могилів-Подільського монтажно-економічного фахового коледжу, краєзнавець (м.Могилів-Подільський, Вінницька область).
5. **Гаврищук Анатолій Петрович**, пенсіонер-краєзнавець (м.Кам'янець-Подільський).
6. **Говорун Вадим Давидович**, вчитель географії і біології, спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист Хмельницького ліцею №16 імені Володимира Козубняка.
7. **Горбняк Тарас Васильович**, краєзнавець (с-ще Стара Ушиця, Кам'янець-Подільський район, Хмельницька область).
8. **Гринчишин Оксана Йосипівна**, к.і.н., доцент кафедри суспільних дисциплін Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (м.Хмельницький).
9. **Зелінський Руслан Мар'янович**, головний спеціаліст Літинської селищної ради, Почесний краєзнавець України
10. **Ільчишин Сергій Олександрович**, к.і.н., директор Волочиського міського історичного музею (м. Волочиськ, Хмельницька область).
11. **Йолтуховський Руслан Володимирович**, учений секретар Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника (м.Кам'янець-Подільський).
12. **Клімчук Юрій Аркадійович**, д. ф. в галузі історії, учитель Кульчівецького ліцею Слобідсько-Кульчівецької ОТГ (Кам'янець-Подільський район, Хмельницька область).

13. **Лубчинський Андрій Анатолійович**, к.і.н., учитель історії Колубаївської гімназії (Кам'янець-Подільський район, Хмельницька область).
14. **Лякович Роман Сергійович**, д. ф. в галузі історії, учитель історії Кам'янець-Подільського ліцею №5 (м.Кам'янець-Подільський).
15. **Лякович Тетяна Вікторівна**, д.ф. в галузі історії, учителька історії Кам'янець-Подільського ліцею №14, викладачка Кам'янець-Подільського податкового інституту/коледжу (м.Кам'янець-Подільський).
16. **Марчук Олександр Ігорович**, вчитель Довжоцького ліцею Кам'янець-Подільського району Хмельницької області, краєзнавець, громадський діяч (м.Кам'янець-Подільський).
17. **Пірус Тетяна Петрівна**, зав. лабораторією ВДПУ ім. М.Коцюбинського (м.Вінниця).
18. **Покалюк Вадим Вікторович**, к.і.н., викладач К-ПФК Подільського держуніверситету (м.Кам'янець-Подільський).
19. **Ратушняк Ігор Іванович**, старший викладач Вінницького національного медичного університету ім. М.І.Пирогова (м.Вінниця).
20. **Роздобудько Анатолій Григорович**, краєзнавець (м.Хмельницький).
21. **Собко Оксана Михайлівна**, науковий співробітник музею м. Хмельницького (м.Хмельницький)
22. **Стрельбіцька Наталія Іванівна**, викладач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи, краєзнавець ХНУ (м.Хмельницький).
23. **Тимків Степан Анатолійович**, випускник аспірантури, педагог-організатор Кам'янець-Подільської міської ради (м.Кам'янець-Подільський).
24. **Чабан Катерина Анатоліївна**, директор Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки (м.Хмельницький).
25. **Щур Сергій Анатолійович**, к.і.н., заступник начальника відділу культури, національностей, релігій та туризму Городоцької міської ради.

26. Яблонський Вадим Віталійович, заступник директора з навчально-виховної роботи Поляхівського ліцею Теофіпольської селищної ради, член НСКУ.

Додаток №2.

Список праць з поділлезнавства, опублікованих 2025 року науковими співробітниками Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка

I. МОНОГРАФІЇ, ІСТОРИЧНІ НАРИСИ, КНИГИ

1. Вінницькі обласні історико-краєзнавчі конференції (1972 – 2024 рр.): бібліограф. покажчик змісту / Упорядн. А. Войнаровський, В. Черняк. Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк»», 2025. 232 с.
2. Гальчак С. Д. Вінничани – Почесні краєзнавці України. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. 120 с.
3. З любов'ю до малої батьківщини: діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України (2024 р.) (Записки з щоденника): Книга 9 / Автор-упорядник С. Д. Гальчак. Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2025. 192 с.; іл. 16 с.
4. Зелінський Р.М. Крізь вогонь та полум'я: з історії пожежної справи Літинщини. Вінниця: ТВОРИ, 2025. 136 с., фото; іл.
5. Історія з людським обличчям: спогади про Юрія Телячого / упоряд. А. Ю. Матвєєв, В. Д. Коцюк, М. В. Мариняк. Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2025. 111 с.
6. Книга Хмельниччини 2024: анот. кат. вид. (з фондів Хмельниц. ОУНБ) / Департамент інформ. діяльності, культури, національностей та релігій Хмельниц. облдержадмін., Хмельниц. обл. універс. наук. б-ка ; уклад.

В. С. Дошук; ред. В. В. Маковська; відп. за вип. К. А. Чабан. Хмельницький :
Монускрипт, 2025. 120 с.

7. Коржик С. А. Родовід у твоїх руках: пошук, збереження та
передача сімейних історій. Хмельницький: Бедрихів Край, 2025. 88 с.: фот.
Бібліогр.: С. 84-85.

8. Краєзнавчі конференції Вінниччини. Регіональний аспект.
Показчик історико-краєзнавчих конференцій Вінницької області : довідник /
упоряд. Р. М. Зелінський. Вінниця: ТОВ «НІЛАН-ЛТД», 2025. 152 с.

9. Маркова С. Погляд з ХХІ століття: Хмельниччина напередодні та
в роки Голодомору-геноциду 1932-1933 років: науково-публіцистичне
видання. Хмельницький: Видавництво ПП «Монускрипт», 137 с.

10. Микола Битинський у документах епохи / упорядники:
К. В. Завальнюк, Р. М. Зелінський, О. М. Кравчук, Ю. В. Легун, В. П. Рекрут;
автори вступної статті: О. М. Кравчук, К. В. Завальнюк. Вінниця: ТОВ
«Меркьюрі-Поділля», 2025. 672 с.

11. Надвірняк О. В. Скарби з глибин Амадоки: анот. бібліогр.
показч. та зб. публ. до 65-річчя з дня народж. / уклад. І. В. Западенко; ред.
О. Г. Погорілець ; Держ. історико-культ. заповідник «Межибіж». Меджибіж :
Держ. історико-культ. заповідник «Межибіж», 2025. 143 с. : фот. Бібліогр. в
кінці розд.

12. Почесні краєзнавці Хмельниччини: довід.-бібліогр. вид. /
упорядн. і автори вступ. ст. В.Р. Адамський, В.С. Прокопчук. Хмельницький:
ХОО НСКУ, 2025. 460 с.: фото. (100-річчю НСКУ присвячується).

13. Прокопчук В. С. Дунаєвщина: події Української революції
1917-1921 рр. у провінції: іст. нарис. Дунаївці; Хмельницький: Стрихар
А. М., 2025. 165 с.: фото.

14. Прокопчук В. С. Під егідою Українського комітету краєзнавства:
монографія. 2-ге вид, переробл., доп. Дунаївці; Суми: ФОП Цьома С. П.,
2025. 283 с.

15. Професор Юрій Телячий: на злеті творчості: біобібліогр. покажч. / Упорядн. і автори вступ. статті О. М. Завальнюк, В. С. Прокопчук; відп. за вип. К. А. Чабан. Хмельницький: Мельник А. А., 2025. 102 с.: фото.

16. Радянська ідентичність в Україні: формування – вкорінення – деконструкція / за ред. Коляструк О.А. Вінниця: ТВОРИ, 2025. 352 с.

17. Рудь В., Косаківський В., Зайцева О., Хофманн Р. Відбитки текстилю на кераміці трипільської культури з поселення Кісниця на півдні Вінниччини. Вінниця: Нова Книга, 2025. 184 с.

18. Слободянюк П. Я. Велич вчителя. Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк»», 2025. 364 с.

19. Телячий Ю. В., Адамський В. Р. Краєзнавчий рух на Хмельниччині в умовах воєнного стану: діяльність Хмельниц. обл. орг. НСКУ у 2022–2024 рр. / Нац. спілка краєзнавців України, Хмельниц. обл. орг. Нац. спілки краєзнавців України. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. 233 с.

20. Трембіцький А. М. Мусій Кондратенко (1912–2011): педагог, краєзнавець, історик, музеєзнавець : монографія. Хмельницький: Стрихар А. М., 2025. 200 с. : фот. (Дослідники Поділля).

21. Україна проти червоних наїзників (20-ті рр. ХХ ст.): у матеріалах періодичних видань / упоряд., передм. і післям. А. М. Трембіцький. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. 476 с.; іл.

22. Філінюк А.Г. Легендарні брати: пісенна життєтворчість Вадима і Євгена Гжегожевських у музичному просторі Хмельниччини та України: Наукове видання. Кам'янець-Подільський: Рута, 2025. 296 с.

ІІІ. НАВЧАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. Михайлик А.О. Історичне краєзнавство. Методичні рекомендації до семінарських занять та самостійної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня освіти, спеціальності 032 Історія та археологія. Кам'янець-Подільський: НРЗВО КПДІ, 2025. 41 с.

ІV. НАУКОВІ СТАТТІ

Джерелознавство. Історіографія.

1. Адамський В., Семенова А. Часопис «Поділля» про першу більшовицьку інвазію в Україну (січень-квітень 1918 р.). *Хмельниччина в умовах війни росії проти України: рік 2024*: матер. всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 7 березня 2025 р. Хмельницький: ХКТЕІ, відділ наукової роботи, 2025. С. 150-159.
2. Бабюк Д. С. Монастир у с. Маліївці: взаємодія писемних джерел та візуального образу в історичній реконструкції комплексу. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника*: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: ФОП Панькова А. С., 2025. Т. 6. С. 111-121.
3. Гандзюк В. Подільські часописи доби Центральної Ради: типологічний аспект. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*: матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 71-75.
4. Завадська І.М., Палилюлько О.М. Історико-археологічні дослідження Бакоти, туристичної перлини Поділля. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. 2025. Т. 36 (75). № 2. С. 116-120.
5. Зелінський Р. Домінування православ'я в конфесійній політиці на Поділлі у ХІХ – на початку ХХ ст. (за матеріалами «Подольських єпархіяльних ведомостей»). *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*. Матеріали XXXVII Вінницької Всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 269-277.
6. Зелінський Р. М. Село Теліжинці в статистичних документах початку ХХ століття. *Історія міст і сіл Хмельниччини*: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 253-257.
7. Зелінський Р. М. Літин на сторінках «Подільських єпархіяльних ведомостей». *Духовні витоки Поділля: краєзнавці в історії краю (присвячена*

100 річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 132-137.

8. Зелінський Р. М., Лазаренко В. І. Оборонні споруди Літинщини в історичних джерелах та переказах. *Історико-культурна спадщина України: регіональні особливості та загальнонаціональний контекст*: матеріали Всеукр. наук.-практ. краєзнавч. конф., 16 травня 2025 р., м. Звягель Житомирської області. Житомир: ТОВ «Видавничий дім “Бук-Друк”», 2025 . С. 436-439.

9. Ільїнський В. Геральдично-генеалогічні розвідки Євгена Даниловича Назаренка. *Духовні витоки Поділля: краєзнавці в історії краю* (присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 147-153.

10. Калитко С. Внесок А. Т. Давидюка у дослідження політичних репресій 30-40-х рр. ХХ ст. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження. Матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф.*, м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 142-151.

11. Кліщинський П. В. Благодійність подільського духовенства в умовах Першої світової війни (на матеріалах видання «Православная Подолия»). *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*: зб. за підсумками звітної наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2025. Вип. 24. С. 54–57.

12. Комарніцький О. Б. Театральне життя Кам'янець-Подільської області наприкінці 30-х – на початку 40-х рр. ХХ ст.: на матеріалах газети «Сталінська молодь». *Поділля і Південно-Східна Волинь: матеріальна та духовна культура краю*: матеріали II всеукр. міждисциплінарної наук.-практ.

конф., м. Хмельницький, 25 квітня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. Вип. 2. С. 150-155.

13. Комарніцький О. Б., Долинна А. С., Мурашова О. П. Джерела з історії депортації сільського населення Кам'янець-Подільської області до гітлерівської Німеччини у 1942–1943 рр. *Вісник гуманітарних наук: наук. журн.* / Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика. Миколаїв, 2025. №10. URL: <https://h-visnyk.com.ua/index.php/home/article/view/204/200>

14. Комарніцький О. Б., Комарніцька Л. М. Польсько-турецька війна 1620-1621 рр. на сторінках «Кам'янецької хроніки». *Українсько-турецькі відносини крізь століття: історія, дипломатія, економіка, культура: зб. матеріалів Міжнарод. наук. конф., м. Кам'янець-Подільський, 16-17 травня 2025 р.* Миколаїв, Одеса, Кам'янець-Подільський, 2025. С. 13-15.

15. Комарніцький О., Комарніцька Л. Культурні установи Кам'янця-Подільського у середині 40-х – на початку 50-х ХХ ст: на матеріалах газети «Прапор Жовтня». *Хмельниччина у часових пластах минувшини та у викликах сьогодення: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р.* Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 310-318.

16. Комарніцький О. Б., Корчевська Т. А. Від руїн до індустріального відродження: економічна відбудова Кам'янця-Подільського (1944-1950 рр.): на матеріалах газети «Прапор Жовтня». *Вісник Державного архіву Хмельницької області «Подільська старовина».* 2025. №1(11). С. 76-81.

17. Копилов С., Матях В. Доробок Валерія Смолія у новітній досвід переосмислення концепту «революція» у практиці цивілізації раннього нового часу. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: іст. науки.* Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2025. Т. 46: До 75-річчя від дня народження академіка Валерія Смолія. С. 11-27.

18. Коржик С. Книжкові джерела з історії Летичівського костелу та культу Богородиці Летичівської. *Хмельницькі краєзнавчі студії*: наук.-краєзн. зб. Хмельницький, 2025. Вип. 48. С. 124-144.

19. Коржик С. Летичівська Свято-Успенська церква як об'єкт культурної спадщини: архітектурні особливості та історичний контекст. *Пам'яткознавство: сучасні аспекти*: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конференції, м. Кам'янець-Подільський, 25 вересня 2025 р. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2025. С. 67-69.

20. Коржик С. Перепланування центральної частини Летичева після пожежі 1854 року: джерелознавчий і топографічний аналіз. *Хмельниччина у часових пластах минувшини та у викликах сьогодення*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 218-227.

21. Криворучко О. В. Д. Отамановський про еволюцію землеволодіння та господарських відносин на Поділлі в другій половині XIV ст. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*: матеріали XXXVI Вінницької Всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 8 листопада 2024 р. Вінниця: ТВОРИ, 2025. С. 32-36.

22. Левандовська Л. Краєзнавчі дослідження Леона Ігнація Бялковського у праці «Поділля в XVI столітті. Соціально-економічні обриси». *Духовні витоки Поділля: краєзнавці в історії краю* (присвячна 100-річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 319-327.

23. Маркова С., Семенчук С., Ветров В. Сакральні артефакти землеробської культури Трипілля-Кукутень: нові археологічні знахідки в Надзбруччі. *Хмельниччина у часових пластах минувшини та у викликах сьогодення*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 52-61.

24. Нестеренко В. А. Періодичні видання Подільської православної єпархії другої половини XIX – початку XX ст. як джерело вивчення історії польської спільноти на Поділлі. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника*: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: ФОП Панькова А. С., 2025. Т. 6. С. 204-212.

25. Олійник М. Становлення сучасного поділезнавства. Доба непу: історіографічний вимір. *Хмельниччина у часових пластах минувшини та у викликах сьогодення*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 79-91.

26. Погорілець О., Байдич В. Джерела до вивчення подій Голокосту в Меджибізькому районі Кам'янець-Подільської області часів Другої світової війни. *Хмельниччина у часових пластах минувшини та у викликах сьогодення*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 299-301.

27. Семенчук С. Михайло Брайчевський: історія досліджень Іванковецького святилища. *Археологія & Фортифікація*: наук. збірник. Кам'янець-Подільський: ФОП Панькова А. С., 2025. Вип. 2. С. 295-299.

28. Стрельбіцька Н., Халайцян В. Палацово-паркові комплекси Ярмолинеччини через призму історії та мистецтва. *Історія міст і сіл Хмельниччини*: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 170-175.

29. Трембіцький А. Краєзнавчі дослідження Модеста Левицького. *Духовні витоки Поділля*: краєзнавці в історії краю (присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 203-209.

30. Тучинський В. Портрет краєзнавця: Володимир Ревуцький та його дослідження історії Поділля. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*: матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 235-238.

Давня і ранньомодерна історія

1. Баженов О. Л. До проблем формування Кам'янець-Подільського археологічного регіону у другій половині XII-XIII ст. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*: зб. за підсумками звіт. наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2025. Вип. 24. С. 6-12.
2. Гуцал В. А., Болтанюк П. А. Пижівський ідол: спроба ідентифікації. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника*: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. держ. іст. музей-заповідник, 2025. Т. 6. С. 281-288.
3. Гуцал В. Історія дослідження археологічних пам'яток біля с. Маліївці. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*: зб. за підсумками звіт. наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2025. Вип. 24. С. 37-42
4. Задорожнюк А. Алоїз Брюль у розбудові артилерійського парку Кам'янецького замку 2 половини XVIII ст. *Археологія & Фортифікація*: наук. зб. Кам'янець-Подільський: ФОП Панькова А. С., 2025. Вип. 2. С. 234-237.
5. Задорожнюк А.Б. Останній драгоман Речі Посполитої Станіслав Піхельштайн: кам'янецькі сторінки. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*: зб. за підсумками звіт. наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2025. Вип. 24. С. 42-46.
6. Зелінський Р., Лазаренко В. Полковий устрій на теренах сучасної Вінниччини за Гетьманщини. *Перша Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Мурафа – колыска українського козацтва» (до 420-ї річниці*

народження кошового отамана з Мурафи Івана Сірка): матеріали конф., 8 липня 2025 р., с. Клекотина Мурафської сільської територіальної громади. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. С. 62-70.

7. Коржик С. Кудинка: 515 років історії Подільського села та роду Велічків. *Історія міст і сіл Хмельниччини*: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 184-210.

8. Коржик С. Село Кудинка Летичівського повіту та Кудинецький фільварок: адміністративний, податковий і господарський устрій у XVIII столітті. *Хмельницькі краєзнавчі студії*: наук.-краєзн. зб. Хмельницький, 2025. Вип. 47. С. 109-117.

9. Косаківський В. А., Рудь В. С. Поселення трипільської культури Немирівської міської територіальної громади (матеріали до «Пам'яток історії та культури Вінницького району Вінницької області»). *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*: матеріали XXXVI Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 8 листопада 2024 р. Вінниця: Твори, 2025. С. 7-20.

10. Криворучко О. Формування образу єврея доби Хмельниччини в козацьких літописах (матеріали з історії Поділля). *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження. Матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук.іст.-краєзнавч. конф.*, м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 30-35.

11. Мельничук О. А. Східне Поділля як місце народження козацьких полковників періоду Національної революції середини XVII ст.: версії та дискусії. *Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Раннє українське козацтво на теренах Бершадщини», приуроченої 565-річчю заснування м. Бершадь і 535-й річчю від першої писемної згадки про козаків Південної Брацлавщини*: матеріали конф., м. Бершадь, 6 березня 2025 р. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. С. 140-149.

12. Нечитайло П. Дослідження чинбарні другої половини XVI ст. на Польському ринку. *Археологія & Фортифікація*: наук. зб. Кам'янець-Подільський: ФОП Панькова А. С., 2025. Вип. 2. С. 130-152.
13. Нечитайло П. О. Деякі дискусійні аспекти досліджень слов'янської кам'яної скульптури Подністров'я. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника*: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: ФОП Панькова А. С., 2025. Т. 6. С. 333-346.
14. Пагор В.В. Турецький мінарет в Кам'янці-Подільському: заходи збереження пам'ятки архітектури 17 ст. *Українсько-турецькі відносини крізь століття: історія, дипломатія, економіка, культура*: зб. матеріалів Міжнарод. наук. конф., м. Кам'янець-Подільський, 16-17 травня 2025 р. Миколаїв, Одеса, Кам'янець-Подільський, 2025. С. 26-28.
15. Семенчук С. Бочуля М. Курганні насипи міста Хмельницький: історія досліджень. *Праці Хмельницького церковно-історичного товариства*. Хмельницький, 2025. Вип. 11. С. 84-89.
16. Трубочанінов С. В., Августінова А. М. Польський червець – найцінніший експортний товар із Поділля литовсько-польської доби. *Хмельниччина у часових пластах минувшини та у викликах сьогодення*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А.М., 2025. С. 213-218.
17. Хоптяр Ю., Хоптяр А. З історії єврейських общин на Поділлі (XVIII – поч. XX ст.) (на матеріалах Ярмолинецького району). *Краєзнавець Хмельниччини*: наук.-краєзнавч. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип.20. С.114-122.
18. Rud V., Hofmann R., Kosakivskyi V., Zaitseva O., Müller J. Tracing Trypillia transformations in the Southern Bug-Dniester interfluve: archaeological investigations in the Kryzhopil region, Ukraine. In: «From Ros to Prut: Transformations of Trypillia Settlements» / Edited by: Robert Hofmann, Wiebke Kirleis, Johannes Müller, Vitalii Rud, Stanislav Țernaț, Mykhailo Videiko. Leiden : Published by Sidestone Press, 2025. Vol. 2. P. 9-128. (англ.)

Модерна історія

1. Байдич О., Лавринчук В. На межі двох губерній: село Індики від першої згадки до початку ХХ століття. *Історія міст і сіл Хмельниччини: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р.* Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 238-246.
2. Байрак С. А., Михайлик А. О. Розвиток буряківництва як приклад інтенсифікації сільського господарства на території Подільської губернії (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.). *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника: зб. наук. пр.* Кам'янець-Подільський: ФОП Панькова А. С., 2025. Т. 6. С. 122-126.
3. Бурдуваліс К., Олійник Ю. Освітні процеси в Подільській губернії: професійна та середня освіта у середині ХІХ – на початку ХХ століття. *Поділля і Південно-Східна Волинь: матеріальна та духовна культура краю: матеріали II всеукр. міждисциплінарної наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 25 квітня 2025 р.* Хмельницький: ХГПА, 2025. Вип. 2. С. 27-32.
4. Вірстюк В. Л., Михайлик А. О. Вплив ринкових відносин на розвиток транспортної системи Подільської губернії в пореформений час. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника: зб. наук. пр.* Кам'янець-Подільський: ФОП Панькова А. С., 2025. Т. 6. С. 136-141.
5. Гурська К. Noblesse n'oblige pas, або спроба відкрити училище в Проскурові. *Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб.* Хмельницький, 2025. Вип. 48. С. 85-92.
6. Гурська К. Школі у Новокостянтиніві – 150! *Хмельниччина у часових пластах минушини та у викликах сьогодення: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р.* Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 228-240.
7. Єсюнін С. До історії залізничної лінії Ярмолинці – Вікторія – Лісоводи – Закупне – Гусятин. *Історія міст і сіл Хмельниччини: матеріали II*

всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р.
Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 18-30.

8. Єсюнін С. Єврейські навчальні заклади міста Проскурова у ХІХ – на початку ХХ ст. *Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб.* Хмельницький, 2025. Вип. 47. С. 105-108.

9. Єсюнін С. М. 1911 рік. Перші літаки над Поділлям: Проскурів, Вінниця, Кам'янець-Подільський. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: ФОП Панькова А. С., 2025. Т. 6. С. 37-48.*

10. Єсюнін С.М. Утворення та формування Волинської та Подільської губерній у 1793–1804 роках: хронологія подій. *Поділля і Південно-Східна Волинь: матеріальна та духовна культура краю: матеріали ІІ всеукр. міждисциплінарної наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 25 квітня 2025 р.* Хмельницький: ХГПА, 2025. Вип. 2. С. 5-11.

11. Завадська І. М. Становлення місцевого самоврядування на Поділлі. *Успіхи і досягнення у науці.* Київ, 202. №2 (12). С.78-87.

12. Задорожнюк А. Католицькі святині Східного Поділля та їх відображення на релігійних медалях кінця ХІХ – початку ХХ століття. *Losy polaków i losy Ojczyzny: spojrzenie na przestrzeni wieków. Доля поляків і доля вітчизни: погляд крізь століття / Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie, Narodowy Uniwersytet im. Iwana Ohijenki w Kamieńcu Podolskim / pod red. Oleny Havryliuk, Anatolija Hlushkowieckiego.* Częstochowa, Kamieniec Podolski, 2025. S. 120-129.

13. Задорожнюк А. Б. Цехова ментальність ремісників Кам'янця-Подільського у ХІХ ст. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: ФОП Панькова А. С., 2025. Т. 6. С. 160-166.*

14. Зелінський Р., Горенко Л. Роль православної церкви в конфесійній політиці на Поділлі у 19 – на початку 20 століття.

15. Зелінський Р., Мурашова О. Літинські парламентарі на початку ХХ ст. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження: матеріали ХХХVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф.*, м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 50-55.

16. Комарніцький О. Б., Комарніцька Л. М. Стара Ушиця у ХІХ – на початку ХХ ст.: релігійний аспект. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника*: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. держ. іст. музей-заповідник, 2024. Т. 5. С. 184-190.

17. Комарніцький О., Комарніцька Л., Комарніцький В. Великовірменська сільська громада у другій половині ХІХ ст: органи сільського самоврядування, кількісний, соціальний, національний і статевий склад населення. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника*: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: ФОП Панькова А. С., 2025. Т. 6. С. 49-55.

18. Комарніцький О., Комарніцька Л., Комарніцький В. Соціально-економічне становище Великовірменської сільської громади у другій половині ХІХ ст. *Історія міст і сіл Хмельниччини*: матеріали ІІ всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 335-346.

19. Коржик С. А. Розвиток тюремної інфраструктури у Летичеві у ХІХ столітті: за архівними матеріалами. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника*: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: ФОП Панькова А. С., 2025. Т. 6. С. 173-186.

20. Коржик С. Вогняні катастрофи Летичева: пожежі ХІХ століття та їхні наслідки для міста. *Краєзнавство: наук. журн.* Київ, 2025. №2. С. 20-29.

21. Коржик С. Інфраструктурна еволюція Летичева: початок будівництва нової поштової дороги і її економічні наслідки у середині ХІХ

століття. *Краєзнавець Хмельниччини*: наук.-краєзнавч. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 20. С. 139-146.

22. Лисий А. Преображенський собор у 1900-1962 рр. *Домініканський комплекс у Вінниці. Сторінки історії*: зб. за результатами наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 22 листопада 2024 р. Вінниця, 2025. С. 327-377.

23. Маркова С., Онищук М., Пономарьова А. Традиції українського іконопису на теренах Хмельницької області: краєзнавчо-мистецькознавчий дискурс. *Краєзнавець Хмельниччини*: наук.-краєзнавч. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 21. С. 208-218.

24. Машталір А., Романець Л. Ставлення селянства Поділля до постаті Тараса Шевченка на початку ХХ ст. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*: матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 56-62.

25. Мельничук О., Мельничук Т. Фільваркове господарство села Мельниківець у другій половині ХІХ – початку ХХ ст. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*: матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 46-49.

26. Михайлик А. До питання розвитку торгівлі на території Подільської губернії в дореформений період. *Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму*: матеріали ІХ Міжнарод. наук.-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський, 22-23 травня 2025 р. Кам'янець-Подільський: НРЗВО КПДІ, 2025. С. 231-234.

27. Островий В. До історії будівництва лютеранської кірхи в м. Кам'янці-Подільському. *Краєзнавство: наук. журн.* Київ, 2025. №2. С. 297-305.

28. Прокопчук В.С. 200-літній ювілей Подільської православної єпархії: спогад учасника урочистостей. *Праці Хмельницького церковно-історичного товариства*. Хмельницький: Стрихар А.М., 2025. Вип. 11. С. 76-84.

29. Сидорук С. А. Допомога родинам військовослужбовців з Подільської губернії під час Кримської війни: позиція місцевого дворянства. *Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*: журнал. 2025. № 4(34). С. 2090-2099.

30. Сидорук С. А., Олійник С. В. Соціальне забезпечення та допомога сім'ям військовослужбовців з Подільської губернії під час Кримської війни. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. держ. іст. музей-заповідник, 2024. Т. 5. С. 113-118.*

31. Скрипник А. Ю. Протиправні вчинки солдатів російської армії щодо селян Подільської губернії у XIX ст. *Український селянин*. 2025. Вип. 34. С. 41-48.

32. Федьков О. «В ім'я кращого майбутнього»: організації Української соціал-демократичної спілки на Поділлі та Волині в 1907–1912 рр. *Краєзнавство: наук. журн.* Київ, 2025. №2. С. 40-49.

33. Філінюк А. Взаємини українців і поляків в українсько-польському пограниччі наприкінці XVIII – у XIX ст. *Losy polaków i losy Ojczyzny: spojrzenie na przestrzeni wieków. Доля поляків і доля вітчизни: погляд крізь століття / Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie, Narodowy Uniwersytet im. Iwana Ohienki w Kamieńcu Podolskim / pod red. Oleny Havryliuk, Anatolija Hlushkowieckiego. Częstochowa, Kamieniec Podolski, 2025. S. 171-181.*

34. Філінюк А. Г. Цивілізаційні зміни в Подільській губернії в умовах інкорпорації до складу Російської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного*

університету імені Івана Огієнка: іст. науки. Кам'янець-Подільський: кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2024. Т. 45. С. 61-82.

35. Філінюк А. До питання про шляхи сполучення в суспільних трансформаціях на Поділлі наприкінці XVIII – на початку XX ст. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника:* зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. держ. іст. музей-заповідник, 2025. Т. 6. С. 257-274.

36. Філінюк А., Мех Н. Культурні трансформації у м. Кам'янець-Подільському в другій половині XIX – на початку XX ст. *Краєзнавство: наук. журн.* Київ, 2025. №2. С. 6-19.

37. Хоптяр Ю., Хоптяр А. Родина Орловських та її вплив на соціально-економічний та культурний розвиток західного Поділля у кінці XVIII – початку XX ст. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника:* зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: ФОП Панькова А. С., 2025. Т. 6. С. 103-110.

38. Чуткий А.І. Трансформації поземельних відносин на Поділлі в процесі інкорпорації Росією (кінець XVIII – початок XIX ст.). *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: іст. науки.* 2025. Т. 47. С. 169-188.

Новітня історія (1914-2021 рр.)

1. Адамський В. Бюджет Кам'янця-Подільського 1917 року: специфіка ухвалення та напрямки фінансування. *Краєзнавство: наук. журн.* Київ, 2025. №2. С. 67-74.

2. Адамський В. Бюджет Кам'янця-Подільського 1918 року: джерела та структура доходів. *Хмельниччина у часових пластах минувшини та у викликах сьогодення:* матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 247-254.

3. Адамський В. Діяльність Кам'янець-Подільської міської думи у січні-квітні 1919 року крізь призму питань порядку денного її засідань.

Краєзнавець Хмельниччини: наук.-краєзнавч. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 20. С. 162-168.

4. Адамський В. Подільська губернська земська управа восени 1918 року: структура та кількісний склад. *Хмельницькі краєзнавчі студії*: наук.-краєзн. зб. Хмельницький, 2025. Вип. 47. С. 67-73.

5. Адамський В. Управи міст Поділля восени 1918 року: структура та кількісний склад. *Поділля і Південно-Східна Волинь: матеріальна та духовна культура краю*: матеріали II всеукр. міждисциплінарної наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 25 квітня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. Вип. 2. С. 68-82.

6. Адамський В. Ярмолинецький виконком громадських організацій в системі владних інституцій у 1917 році. *Історія міст і сіл Хмельниччини*: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 346-360.

7. Адамський В., Островий В. Краєзнавчий гурток у Проскурівському педагогічному технікумі у 1920-х роках. *Духовні витоки Поділля*: краєзнавці в історії краю (присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 125-131.

8. Байдич В. Виселення селян з півночі Хмельницької області весною 1935-го року. *Поділля і Південно-Східна Волинь: матеріальна та духовна культура краю*: матеріали II всеукр. міждисциплінарної наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 25 квітня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. Вип. 2. С. 119-128.

9. Байдич В. Соціально-економічне життя Меджибізького району в 1932-1933 рр. *Хмельниччина у часових пластах минувшини та у викликах сьогодення*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 267-281.

10. Біла К. В. Соціальна підтримка селянських родин, що опинилися у скруті через мобілізацію або втрату годувальника під час Першої Світової

війни (за матеріалами Подільської губернії). *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника*: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: ФОП Панькова А. С., 2025. Т. 6. С. 127-135.

11. Блажевич Ю., Ващук Н. Наша маленька батьківщина – рідне село Баглайки на Красилівщині (спогади 50–80-х років ХХ ст.). *Хмельниччина у часових пластах минулини та у викликах сьогодення*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 176-188.

12. Вітюк О. Implementation of state policy in the field of migration by the migration service of the Khmelnytskyi region (1996-2006). *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: іст. науки*. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2025. Т. 47. С. 311-321

13. Вітюк О. Діяльність територіальних органів міграційної служби Вінниччини на початку ХХІ ст. як чинник збереження етнічної ідентичності українців за кордоном: культурно-освітній аспект. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*: матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 179-183.

14. Вітюк О. Проблеми реалізації міграційної політики на Хмельниччині в період 2004–2011 років (за документами Державного архіву Хмельницької області). *Архіви України*. 2025. № 3 (344). С. 114-124.

15. Войнаровський А. Спілка безвірників України як інструмент винищення релігії у 1930-х роках (на прикладі Вінниччини). *Уманська старовина*. 2024. Вип.11. С. 103-116.

16. Войнаровський А. В., Нежид Д. С. Боротьба органів державної безпеки УРСР з антирадянськими проявами в 1948 р. на Вінниччині *Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики*: матеріали VIII Всеукраїнської студентської наук.-практ. конф., 4 квітня 2025 року. Миколаїв: НУК ім. адм. Макарова, 2025. С. 102-107.

17. Войнаровський А. В., Кучер А. І. Заходи по організації комуністичного партизанського руху та підпілля у 1941 р. на території Вінницької області. *Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики*: матеріали VIII Всеукраїнської студентської наук.-практ. конф., 4 квітня 2025 року. Миколаїв: НУК ім. адм. Макарова, 2025. С. 91-95.

18. Войнаровський А. В., Маслянюк Д. П. Особливості радянської релігійної політики на Вінниччині по завершенню Другої світової війни. *Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики*: матеріали VIII Всеукраїнської студентської наук.-практ. конф., 4 квітня 2025 року. Миколаїв: НУК ім. адм. Макарова, 2025. С. 96-102.

19. Войнаровський А., Жмуд Н. Медичний персонал як об'єкт сталінських репресій по завершенню Другої світової війни: на прикладі Вінницької області. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського. Серія: Історичні науки*. 2025. Т. 36 (75). № 1. <http://www.hist.vernadskyjournals.in.ua/archive/>

20. Войнаровський А., Жмуд Н. Характеристика соціально-економічного становища Вінницької області на 1950 рік. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*: матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 174-178.

21. Войнаровський А., Нежид Д. Карально-репресивні практики органів МГБ у Вінницькій області: 1948 р. *Вісник факультету історії і міжнародних відносин*: зб. наук. пр. Вінниця: ВДПУ, 2025. Вип. 23. С. 122-127.

22. Войнаровський А., Черняк В. Православна церква на теренах Вінниччини у повоєнний період: 1945–1949 рр. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*: матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 304-308.

23. Говорун В. Комплексне краєзнавче дослідження с. Западинці Меджибізької територіальної громади Хмельницького району. *Поділля і Південно-Східна Волинь: матеріальна та духовна культура краю: матеріали II всеукр. міждисциплінарної наук.-практ. конф.*, м. Хмельницький, 25 квітня 2025 р. Вип. 2. С. 17-26.

24. Говорун В. Комплексне краєзнавче дослідження с. Митківці. *Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб.* Хмельницький, 2025. Вип. 48. С. 50-55.

25. Говорун В. Комплексне краєзнавче дослідження села Шрубків. *Хмельниччина у часових пластах минушини та у викликах сьогодення: матеріали всеукр. наук.-практ. конф.*, м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 189-199.

26. Григоренко В., Григоренко О. Історичні умови утворення Хмельницької області. *Хмельниччина у часових пластах минушини та у викликах сьогодення: матеріали всеукр. наук.-практ. конф.*, м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 302-310.

27. Григоренко В., Григоренко О. Фізкультурно-спортивне життя на Хмельниччині в умовах перших десятиліть радянської влади. *Краєзнавець Хмельниччини: наук.-краєзнавч. зб.* Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 20. С. 139-146.

28. Гурська К. Домові війни Новокостянтинівщини: Східний фронт. *Історія міст і сіл Хмельниччини: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф.*, селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 281-300.

29. Долинна А. Особливості розвитку гуманітарної сфери на Вінниччині в 1950-1960-х рр. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження: матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф.*, м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С.110-125.

30. Долинна А. Розвиток мережі музеїв на Вінниччині в 1965-1985 рр. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження: матеріали*

XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 321-324.

31. Єсюнін С. Перейменування населених пунктів Хмельницької області у радянський період історії краю (1921-1991 рр.). *Хмельниччина у часових пластах минушини та у викликах сьогодення*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 318-331.

32. Жмуд Н., Войнаровський А. Діяльність старообрядницьких громад на Вінниччині у др. пол. 1940-х – поч. 1950-х рр. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. Вип. 89. Т. 1. С. 45-51.

33. Жмуд Н., Войнаровський А. Євангельські християни-баптисти у перші повоєнні роки (1945–1952 рр.): особливості діяльності та взаємовідносини з владою (на матеріалах Вінницької області). *Емінак*. 2025. № 4. (52). 25 с.

34. Жмуд Н., Войнаровський А. «Міньони» (міньяни) як нелегальні єврейські громади на Вінниччині у 1945-1952 рр. (за матеріалами звітів обласної ради по справах релігійних культів). *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія*: зб. наук. пр. Вінниця: ВДПУ, 2025. Вип. 51. С. 96-104.

35. Завальнюк О. Державницька місія Кам'янець-Подільського державного українського університету: досягнення і невикористані можливості (1918-1920 рр.). *Хмельниччина у часових пластах минушини та у викликах сьогодення*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С.61-78.

36. Завальнюк О. Містечко Ярмолинці в контексті збройної боротьби за українську державність на Поділлі у 1919-1920 рр. *Історія міст і сіл Хмельниччини*: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 31-43.

37. Завальнюк О. Центр дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті Івана Огієнка: 30-ліття плідної науково-дослідної роботи. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*: зб. за підсумками звіт. наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2025. Вип. 24. С. 46-50.

38. Завальнюк О. М. Польська меншина Поділля в часи сталінського тоталітаризму (за матеріалами преси Кам'янецької округи УСРР 1930-х рр.). *Losy polaków i losy Ojczyzny: spojrzenie na przestrzeni wieków. Доля поляків і доля вітчизни: погляд крізь століття* / Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie, Narodowy Uniwersytet im. Iwana Ohijenki w Kamieńcu Podolskim / pod red. Oleny Havryliuk, Anatolija Hlushkowieckiego. Częstochowa, Kamieniec Podolski, 2025. S. 110-119.

39. Завальнюк О. М. Сільська молодь у Кам'янець-Подільському державному українському університетів: чисельність, виживання, професійна підготовка, громадська/творча діяльність та участь у захисті УНР (1918-1920 рр.). *Поділля і Південно-Східна Волинь: матеріальна та духовна культура краю*: матеріали II всеукр. міждисциплінарної наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 25 квітня 2025 р. Вип. 2. С. 53-67.

40. Звіт Подільської губполітпросвіти за 2-й квартал 1924 р. (фрагмент). Бібліотечна робота / примітки та переклад з рос. Т. Р. Кароєвої. *Подільський книжник*. Вінниця, 2025. Вип. 17. С. 93-97.

41. Звіт про діяльність [Подільської] Центральної Бібліотеки за 1923-й / підгот. та коментар. Т. Кароєвої. *Подільський книжник*: альманах. Вип. 16. Вінниця, 2025.

42. Зелінський Р. М. На пательні і на п'єдесталі. *Кухня Хмельниччини в гастрономічній культурі України: історія та сучасність*: матер. всеукр.

наук.-практ. інтернет-конф., м. Хмельницький, 21 лютого 2025 р. Хмельницький : ХКТЕІ, відділ наукової роботи, 2025. С. 73-75.

43. Кароєва Т. Виставкова діяльність художніх артілей Вінницької області (1946–1949). *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*: матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 153-159.

44. Кароєва Т. Житлове питання у Вінниці 1920-х рр.: повсякденні практики його розв'язання. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: іст. науки*. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2025. Т. 47. С. 252-263.

45. Кароєва Т. Житлово-орендна кооперація у Вінниці 1920-х рр. *Вісник факультету історії і міжнародних відносин*: зб. наук. пр. Вінниця: ВДПУ, 2025. Вип. 23. С. 109-116.

46. Кароєва Т. Обсяги виробництва Вінницької міжобласної художніх промислів спілки як показник успішності художньої промислової кооперації 1944–1949 рр. *Етнічна історія народів Європи*. 2025. Вип. 75. С. 109-115.

47. Кароєва Т. Приватне житлове будівництво у Вінниці другої половини 1920-х рр. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*: матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 136-141.

48. Кароєва Т. Р. Асортимент продукції Вінницької міжобласної художніх промислів спілки (1946-1949). *Народознавчі зошити*. 2025. № 1 (181). С. 47-54.

49. Кароєва Т., Колястрок О. Інфраструктура пам'яті в деколонізаційних процесах. Вінницький досвід. Актуальні питання пам'яткоохоронної діяльності в контексті соціоекономічного відновлення України: матеріали міжнарод. наук-теорет. конф., м. Київ, 27 травня 2025 р. Київ, 2025.

50. Кліщинський П. В. Поділля в період Першої світової війни (соціально-економічний аспект). *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника*: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. держ. іст. музей-заповідник, 2024. Т. 5. С. 101-107.

51. Кліщинський П.В. Благодійність подільського духовенства в умовах Першої світової війни (на матеріалах видання «Православная Подолия»). *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Зб. за підсумками звітної наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів [Електронний ресурс]*. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2025. Вип. 24. С. 44-46.

52. Комарніцький О., Комарніцька Л. Громадсько-політична робота студентів польських закладів педагогічної освіти (20-30-ті рр. ХХ ст.). *Losy polaków i losy Ojczyzny: spojrzenie na przestrzeni wieków. Доля поляків і доля вітчизни: погляд крізь століття / Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie, Narodowy Uniwersytet im. Iwana Ohijenki w Kamieńcu Podolskim / pod red. Oleny Havryliuk, Anatolija Hlushkowieckiego. Częstochowa, Kamieniec Podolski, 2025. S. 130-139.*

53. Комарніцький О. Б. Вплив горбачовської «перебудови» на організацію освітнього процесу: на прикладі ЗВО Хмельниччини. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*: зб. за підсумками звіт. наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2025. Вип. 24. С. 57-60.

54. Комарніцький О. Б. Кам'янець-Подільська міська організація Національної спілки краєзнавців України у 2010-2022 рр.: основні результати діяльності. *Духовні витоки Поділля: краєзнавці в історії краю (присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України)*: матеріали XV всеукр.

наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 154-162.

55. Комарніцький О. Б. Науково-дослідна робота студентів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2002-2012 рр.). *Студентство України в умовах війни з росією*: матер. всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 18 квітня 2025 р.. Хмельницький: ХКТЕІ, відділ наукової роботи, 2025. С. 68-74.

56. Комарніцький О. Б., Долинна, А. С. Встановлення нацистського окупаційного режиму і українське село: на прикладі Кам'янець-Подільської області. *Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)»: журнал. 2025. № 7 (37). С. 609-619.*

57. Комарніцький О. Б., Долинна А. С., Комарніцька Л. М. Податкова політика гітлерівського окупаційного режиму в аграрному секторі: на матеріалах Кам'янець-Подільської області (1941-1943 рр.). *Вісник гуманітарних наук: наук. журн. / Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика. Миколаїв, 2025. №9. URL: <https://h-visnyk.com.ua/index.php/home/article/view/164>*

58. Коржик С. Відкриття учительської семінарії у Меджибожі у 1918 році: історія становлення українського освітнього осередку. *Краєзнавець Хмельниччини*: наук.-краєзнавч. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 21. С. 103-117.

59. Коржик С. Заклади громадського харчування селища Летичева наприкінці ХХ століття. *Кухня Хмельниччини в гастрономічній культурі України: історія та сучасність*: матер. всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Хмельницький, 21 лютого 2025 р. Хмельницький: ХКТЕІ, відділ наукової роботи, 2025. С. 123-126.

60. Кравченко П. Крадіжки «соціалістичної власності» в 1947 р. у колгоспах Вінниччини. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі*

дослідження: матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 169-173.

61. Кравченко П., Жмуд Н. Репресивна політика сталінського режиму на Вінниччині (на прикладі «указників» 1948 року): антропологічний вимір. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія: зб. наук. пр. Вінниця: ВДПУ, 2025. Вип. 53. С. 93-101.*

62. Кравчук О. Осип Назарук на Поділлі у 1918 р. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження: матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 79-86.*

63. Кравчук О. Союз земельних власників і сільких господарів Подільської губернії (кінець 1917 – 1918 рр.). *Духовні витоки Поділля: краєзнавці в історії краю (присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 162-185.*

64. Кравчук О. Створення і діяльність союзів земельних власників на Поділлі у 1917–1918 роках. *Краєзнавство: наук. журн. Київ, 2025. №2. С. 50-66.*

65. Крушельницький М., Осецький Й. Політичні репресії радянського режиму в селі Солобківці у 20-40-х рр. ХХ ст. *Історія міст і сіл Хмельниччини: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 405-413.*

66. Лазаренко В. І., Зелінський Р. М. Пам'ятки української національно-визвольної боротьби на Вінниччині як потенційні туристичні об'єкти. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку туризму: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 16-17 квітня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 104-114.*

67. Левандовська Л. Доля храмів Хмельницького деканату РКЦ в період 20-30-х рр. ХХ ст. *Поділля і Південно-Східна Волинь: матеріальна та*

духовна культура краю: матеріали II всеукр. міждисциплінарної наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 25 квітня 2025 р. Вип. 2. С. 109-118.

68. Лисий А. До питання про початкову освіту в Даньківській комуні Шпиківської претури Тульчинської префектури (1941-1944). *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*: матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 243-247.

69. Лозовий В. Суспільно-політична ситуація на Ярмолинеччині в період Директорії УНР (1918-1920 рр.). *Історія міст і сіл Хмельниччини*: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 361-368.

70. Мельничук О., Мельничук М. Настрої та поведінка червоноармійців під час кампанії ліквідації куркульства як класу на Поділлі в період суцільної колективізації. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія*: зб. наук. пр. Вінниця: ВДПУ, 2025. Вип. 51. С. 88-95.

71. Місінкевич Л. «Великий терор» на Хмельниччині в 1937-1938 рр. *Хмельниччина у часових пластах минувшини та у викликах сьогодення*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 288-298.

72. Місінкевич Л. Відновлення справедливості щодо жертв політичних репресій на Хмельниччині у 1950-х роках. *Хмельницькі краєзнавчі студії*: наук.-краєзн. зб. Хмельницький, 2025. Вип. 47. С. 142-157.

73. Олійник М. Антибільшовицький рух опору на Хмельниччині в 1920-х роках. *Історія міст і сіл Хмельниччини*: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 54-61.

74. Олійник М. Опір подолян російсько-більшовицькій колоніальній владі в 20-х роках ХХ ст. *Краєзнавство: наук. журн.* Київ, 2025. №2. С. 75-84.

75. Олійник М. Становлення краєзнавчого руху на Поділлі. *Духовні витоки Поділля: краєзнавці в історії краю* (присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 61-64.

76. Олійник С. В. «Кам'янецька» сторінка політики збереження української військово-історичної документальної спадщини в 1919 році. *Хмельниччина у часових пластах минувшини та у викликах сьогодення*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 255-258.

77. Олійник С. В. Боротьба ОУН – УПА з радянським режимом на Хмельниччині на початку 1950-х рр. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: іст. науки*. Кам'янець-Подільський: кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2024. Т. 45. С. 229-239.

78. Олійник С. В. Допомога подільської громади біженцям з Галичини в часи Першої світової війни. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника*: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. держ. іст. музей-заповідник, 2025. Т. 6. С. 213-221.

79. Олійник С. В. Оборонні бої армії УНР на Поділлі влітку 1920 року. *Гуманітарні студії: історія та педагогіка*. Тернопіль: ЗУНУ, 2025. Вип. 1(09). С. 89-101.

80. Олійник С. В. Бій під Чорним Островом 6 липня 1920 року: героїчна і трагічна сторінка збройної боротьби за українську державність на Поділлі. *Вісник Державного архіву Хмельницької області «Подільська старовина»*. 2025. №1(11). С. 131-133.

81. Олійник Ю. З історії Ярмолинецького архіву (1932– 1980 рр.). *Історія міст і сіл Хмельниччини*: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф.,

селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 143-147.

82. Олійник Ю. Піднесення національного руху в Подільській губернії навесні-влітку 1917 року. *Поділля і Південно-Східна Волинь: матеріальна та духовна культура краю: матеріали II всеукр. міждисциплінарної наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 25 квітня 2025 р. Вип. 2. С. 39-46.*

83. Опря І. А., Долинна А. С. Між реформами та ідеологією: підготовка вчителів на Хмельниччині в середині 1950-х – на початку 1960-х років. *Наукові праці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія Історія. Вінниця, 2025. № 53. С. 102-112.*

84. Пагор В. В. Пристосування пам'ятки фортифікації Замковий міст для сучасних потреб. *Археологія & Фортифікація: наук. зб. Кам'янець-Подільський : ФОП Панькова А. С., 2025. Вип. 2. С. 274-278.*

85. Прокопчук В. С. До витоків Національної спілки краєзнавців України. *Краєзнавець Хмельниччини: наук.-краєзн. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 20. С. 58-71.*

86. Прокопчук В. С. Дунаєвеччина за гетьмана Павла Скоропадського (28 квітня – 14 грудня 1918 р.). *Краєзнавець Хмельниччини: наук.-краєзн. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 20. С. 147-162.*

87. Прокопчук В. С. Повстанський рух на Дунаєвеччині у 1921-1922 рр. *Хмельниччина в умовах війни росії проти України: рік 2024: матер. всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 7 березня 2025 р. Хмельницький: ХКТЕІ, відділ наук. роботи, 2025. С. 217-228.*

88. Прокопчук В. С., Осецький Й. П. У пошуку ворогів народу: «контрреволюційна» організація в Голозубинецькому сільськогосподарському технікумі (1933 р.). *Краєзнавець Хмельниччини: наук.-краєзн. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 21. С. 118-132.*

89. Рекрут В. Більшовицькі амністії 1920-21 років як засіб боротьби проти повстанського руху на території Гайсинщини. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження: матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. Вінниця, 2025. С. 93-101.*

90. Романюк І., Вітюк О. Хмельниччина у вирі національних міграційних процесів на початку ХХІ ст. *Хмельниччина у часових пластах минувшини та у викликах сьогодення: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 105-115.*

91. Рудюк Л., Пагор В. Проектні рішення Плану реконструкції Кам'янця-Подільського 1937 року по Старому місту. *Пам'яткознавство: сучасні аспекти: матеріали IV всеукр. наук.-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський, 25 вересня 2025 р. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2025. С. 91-99.*

92. Слободянюк П. Електрифікація Ярмолинецького району. *Краєзнавець Хмельниччини: наук.-краєзнавч. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 21. С. 219-225.*

93. Соловей М. Тенденції розвитку освіти Хмельницької області у другій половині 40-х – початку 50-х рр. ХХ століття. *Поділля і Південно-Східна Волинь: матеріальна та духовна культура краю: матеріали II всеукр. міждисциплінарної наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 25 квітня 2025 р. Вип. 2. С. 195-211.*

94. Стадник О., Кузьмінець Н. Перша світова війна на Поділлі: селянський вимір. *Український селянин. 2025. № 35. С. 41-47.*

95. Стадник О. О., Кузьмінець Н. П. Виклики часу: подільська міліція в умовах соціальних змін в першій половині 1920-х років. *Сторінки історії: наук. зб. Київ, 2025. Вип. 60. С. 197-212.*

96. Трембіцький А. З історії повстання на Брацлавщині у 1919-1920 рр. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження: матеріали*

XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 87-92.

97. Трембіцький А. Археологічні розвідки Костя Кржемінського вздовж річки Жванчик у 1929 р. *Хмельниччина у часових пластах минувшини та у викликах сьогодення*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 406-418.

98. Трубочанінов С. В., Гринчук Т. В. Особливості розвитку символіки на теренах Хмельницької області в роки незалежності. *Хмельниччина у часових пластах минувшини та у викликах сьогодення*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 136-144.

99. Хоптяр Ю., Погорілець О., Хоптяр А. Встановлення і розслідування злочинів нацистів, Голокосту у Меджибізькому районі Кам'янець-Подільської області (1941-1945). *Хмельниччина у часових пластах минувшини та у викликах сьогодення*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 302-310.

100. Хоптяр Ю., Хоптяр А. Боротьба ОУН-УПА на Поділлі 1941-1944 рр. (на матеріалах Ярмолинецького району). *Історія міст і сіл Хмельниччини*: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С.62-68.

101. Хоптяр Ю., Хоптяр А. Краєзнавча робота у школах м. Кам'янець-Подільського та району у 1960-х рр. (з досвіду роботи А. С. Хоптяра). *Поділля і Південно-Східна Волинь: матеріальна та духовна культура краю*: матеріали II всеукр. міждисциплінарної наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 25 квітня 2025 р. Вип. 2. С. 227-236.

102. Чабан К. Каталог «Книга Хмельниччини» Хмельницької ОУНБ як літопис краєзнавчого руху в області у ХХІ столітті. *Духовні витoki Поділля*: краєзнавці в історії краю (присвячена 100-річчю Національної

спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 65-68.

103. Яблонська Д.Р. Система підготовки кадрів у Кам'янець-Подільському інституті соціального виховання (1930-1933 рр.). *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*: зб. за підсумками звіт. наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів [Електронне видання]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2025. Вип. 24. С. 156-159.

104. Voynarovskiy A., Zhmud N. Adventism in the Ukrainian Ssr During The Post-War Period (1946-1952): Structure, Activities, and Relations with The Authorities (A Case Study of Vinnytsia Region). *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe*. November, 2025. XLV, 10. P. 153 – 171. (Жмуд Н.В., Войнаровський А. Адвентизм в Українській РСР у повоєнний період (1946–1952): структура, діяльність та відносини з владою (на прикладі Вінницької області).

Поділля в умовах повномасштабної російсько-української війни (2022-2025 рр.)

1. Адамський В. Науковий гурток при кафедрі суспільних дисциплін Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії в умовах воєнного стану. *Студентство України в умовах війни з росією*: матер. всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 18 квітня 2025 р. Хмельницький: ХКТЕІ, відділ наукової роботи, 2025. С. 8-12.

2. Адамський В. Слободянюк П. Я. Велич вчителя. Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк»», 2025. 364 с. *Краєзнавець Хмельниччини*: наук.-краєзн. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 21. С. 233-236.

3. Адамський В. Хмельницька обласна організація НСКУ у січні-травні 2025 року. *Духовні витоки Поділля*: краєзнавці в історії краю (присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 78-97.

4. Блажевич Ю. Діяльність Хмельницької міської організації спілки краєзнавців України в умовах повномасштабної російсько-української війни в 2025 році. *Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб.* Хмельницький, 2025. Вип. 48. С. 202-251.

5. Блажевич Ю. Єдність і соборність українського народу – наш шлях до перемоги (відзначення дня соборності України на хмельниччині 22 січня 2025 року). *Хмельниччина в умовах війни росії проти України: рік 2024: матер. всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 7 березня 2025 р.* Хмельницький: ХКТЕІ, відділ наук. роботи, 2025. С. 21-29.

6. Боровець І. І. Скарбничка усної історії (огляд книги: Бугерчук В. В. Щастя двох сердець. Кам'янець-Подільський: ФОП Гордунова І. Є., 2023. 552 с.). *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника* : зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський : ФОП Панькова А. С., 2025. Т. 6. С. 125-129.

7. Войнаровський А. В., Войнаровська Т. О., Гордієнко О. І. Меморіалізація російсько-української війни у діяльності відокремленого підрозділу «Музей мужніх» Вінницького обласного краєзнавчого музею. *Російська агресія проти України (2014–2025). Метапростори війни. Монографія* / Заг. ред. д. і. н., проф. А. Киридон. Київ: Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2025. 190 с.

8. Дідик А., Ващук Д. Від простоти до вишуканості: макарони по-флотськи у закладах громадського харчування Хмельниччини. *Кухня Хмельниччини в гастрономічній культурі України: історія та сучасність: матер. всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Хмельницький, 21 лютого 2025 р.* Хмельницький: ХКТЕІ, відділ наукової роботи, 2025. С. 59-61.

9. Завальнюк О. Центр дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка у 2023-2025 рр. *Краєзнавець Хмельниччини: наук.-краєзн. зб.* Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 20. С. 90-107.

10. Коляструк О. Війна і меморіальна культура: сучасність і радянське відлуння (на прикладі Вінниці). *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження: матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф.*, м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 184-192.

11. Комарніцький О. Відзначення 100-річчя НСКУ та 110-ї річниці від дня народження академіка П. Т. Тронька на Хмельниччині. *Краєзнавство: наук. журн.* Київ, 2025. №2. С. 333-340.

12. Комарніцький О. Б. V всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Суспільні трансформації на Поділлі наприкінці XVIII – на початку XX ст.». *Краєзнавець Хмельниччини: наук.-краєзнавч. зб.* Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 20. С. 51-53.

13. Комарніцький О. Б. Міжнародна діяльність історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка в умовах повномасштабної фази російсько-української війни (2022–2024 рр.). *Хмельниччина в умовах війни росії проти України: рік 2024: матер. всеукр. наук.-практ. конф.*, м. Хмельницький, 7 березня 2025 р. Хмельницький: ХКТЕІ, відділ наук. роботи, 2025. С. 247-253.

14. Коржик С. Летичівська територіальна організація Національної спілки краєзнавців України в умовах війни (рік 2024). *Хмельниччина в умовах війни росії проти України: рік 2024: матер. всеукр. наук.-практ. конф.*, м. Хмельницький, 7 березня 2025 р. Хмельницький: ХКТЕІ, відділ наук. роботи, 2025. С. 242-246.

15. Красносілецький Д. Освітньо-виховні заходи університету економіки і підприємництва у 2024 р., спричинені воєнними подіями сучасності. *Хмельниччина в умовах війни росії проти України: рік 2024: матер. всеукр. наук.-практ. конф.*, м. Хмельницький, 7 березня 2025 р. Хмельницький: ХКТЕІ, відділ наук. роботи, 2025. С. 253-258.

16. Красносілецький Д. Освітньо-виховні заходи університету економіки і підприємництва у 2023 р., пов'язані з воєнними подіями сучасності. *Студентство України в умовах війни з росією: матер. всеукр.*

наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 18 квітня 2025 р. Хмельницький: ХКТЕІ, відділ наукової роботи, 2025. С. 74-78.

17. Матвеев А., Коцюк В., Пирожук Ж. Мед у кулінарній спадщині Хмельниччини: від традицій до сучасних трендів. *Кухня Хмельниччини в гастрономічній культурі України: історія та сучасність: матер. всеукр. наук.-практ. інтернет-конф.*, м. Хмельницький, 21 лютого 2025 р. Хмельницький: ХКТЕІ, відділ наукової роботи, 2025. С. 123-126.

18. Матвеев А., Сапотницька Н. Проєкт ХКТЕІ «Кухня Хмельниччини» від ідеї до НДР. *Кухня Хмельниччини в гастрономічній культурі України: історія та сучасність: матер. всеукр. наук.-практ. інтернет-конф.*, м. Хмельницький, 21 лютого 2025 р. Хмельницький: ХКТЕІ, відділ наукової роботи, 2025. С. 9-11.

19. Неприцький О. Розвиток ІТ-сфери Вінниччини під час російсько-української війни. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження: матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф.*, м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 197-199.

20. Прокопчук В.С., Камінський А.П. Новодунаєвецька територіальна громада в умовах війни росії проти України: рік 2024-ий. *Хмельниччина в умовах війни росії проти України: рік 2024: матер. всеукр. наук.-практ. конф.*, м. Хмельницький, 7 березня 2025 р. Хмельницький: ХКТЕІ, відділ наук. роботи, 2025. С. 104-109.

21. Сонячна Л. Сучасні форми участі та практичний досвід волонтерів Хмельниччини. *Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб.* Хмельницький, 2025. Вип. 47. С. 192-220.

22. Хоптяр Ю., Гуменюк А. Герої не вмирають, лише поруч бути перестають... (за матеріалами газети «Вперед»). *Хмельниччина в умовах війни росії проти України: рік 2024: матер. всеукр. наук.-практ. конф.*, м. Хмельницький, 7 березня 2025 р. Хмельницький: ХКТЕІ, відділ наук. роботи, 2025. С.297-299.

23. Чабан К. Героїзм хмельничан у виданнях бібліотек області. *Хмельниччина в умовах війни росії проти України: рік 2024*: матер. всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 7 березня 2025 р. Хмельницький: ХКТЕІ, відділ наук. роботи, 2025. С. 314-319.

24. Чабан К. Проєкти Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки у 2022-2024 роках. *Хмельниччина в умовах війни росії проти України: рік 2024*: матер. всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 7 березня 2025 р. Хмельницький: ХКТЕІ, відділ наук. роботи, 2025. С. 170-175.

Персоналії

1. Адамський В. Подільський повстанець Семен Харченко (отаман Хмара). До 140-річчя з дня народження. *Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2026 рік*: реком. бібліогр. довід. Хмельницький: Монускрипт, 2025. С. 83-85.

2. Адамський В., Блажевич Ю., Єсюнін С. та ін. Відомому краєзнавцю Андрію Задорожнюку – 60! *Краєзнавець Хмельниччини*: наук.-краєзнавч. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 21. С. 239-241.

3. Адамський В., Блажевич Ю., Єсюнін С. та ін. Казимір Віра Анатоліївна: освіта через призму історії. *Краєзнавець Хмельниччини*: наук.-краєзнавч. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 21. С. 252-254.

4. Адамський В., Блажевич Ю., Єсюнін С. та ін. Світлої пам'яті колеги, видатного краєзнавця Юрія Васильовича Телячого. *Краєзнавець Хмельниччини*: наук.-краєзнавч. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 20. С. 257-259.

5. Адамський В., Блажевич Ю., Єсюнін С. та ін. Світлої пам'яті педагога, краєзнавця Віктора Євгеновича Береки. *Краєзнавець Хмельниччини*: наук.-краєзнавч. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 20. С. 254-256.

6. Адамський В., Гончарук В. Борець за Українську державу Пантелеймон Блонський. До 150-річчя з дня народження. *Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2026 рік*: реком. бібліогр. довід. Хмельницький: Монускрипт, 2025. С. 128-133.

7. Адамський В., Гончарук В. Пантелеймон Блонський та ГПУ: слідча справа 1919 року. *Хмельницькі краєзнавчі студії*: наук.-краєзнавч. зб. Хмельницький, 2025. Вип. 48. С. 29-49.
8. Адамський В., Гончарук В. Пантелеймон Блонський: будівничий Української державності. *Краєзнавець Хмельниччини*: наук.-краєзнавч. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 21. С. 144-152.
9. Адамський В., Шоробура І. Український державник з Поділля – Віктор Приходько. До 140-річчя з дня народження. *Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2026 рік*: реком. бібліогр. довід. Хмельницький: Монускрипт, 2025. С. 95-97.
10. Блажевич Ю. Віктор Флентін – подвижник спортивного краєзнавства. *Краєзнавець Хмельниччини*: наук.-краєзнавч. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 20. С. 246-249.
11. Блажевич Ю. Дитинник Людмила Вікторівна: бібліотекар найвищого фаху. *Краєзнавець Хмельниччини*: наук.-краєзнавч. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 20. С. 210-212.
12. Блажевич Ю. Краєзнавці Хмельниччини – лауреати обласної Премії імені Володимира Гериновича. *Духовні витоки Поділля*: краєзнавці в історії краю (присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 224-228.
13. Блажевич Ю., Ващук Н. Наш земляк Сергій Гоцуляк – воїн-герой, захисник рідної землі. *Хмельницькі краєзнавчі студії*: наук.-краєзнавч. зб. Хмельницький, 2025. Вип. 47. С. 74-84.
14. Блажевич Ю., Ващук Н. Професія без права на помилку (ратні подвиги сапера Дмитра Шеремети). *Історія міст і сіл Хмельниччини*: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 522-535.
15. Блажевич Ю., Григоренко О. Із глибокою шаною до рідного краю (до 75-річчя освітянина та науковця Леоніда Місінкевича). *Хмельницькі*

краєзнавчі студії: наук.-краєзнавч. зб. Хмельницький, 2025. Вип. 47. С. 12-24.

16. Боровець І., Віднянський С., Лисенко О. Джерелознавчі зацікавлення у науковій творчості професора Сергія Копилова (до 60-річчя від дня народження). *Проблеми історії країн Центральної та Східної Європи: збірник наукових праць* / [редкол.: В.С. Степанков (головн. ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. Випуск 11: На пошану доктора історичних наук, професора С.А. Копилова. С. 9-46.

17. Григоренко В., Григоренко О. Життя в ім'я національної освіти і науки – Анатолій Сергійович Хоптяр. *Історія міст і сіл Хмельниччини: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р.* Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 54-61.

18. Григоренко В., Григоренко О. Петро Якович Слободянюк: з Україною в серці, з любов'ю до рідного краю. *Духовні витоки Поділля: краєзнавці в історії краю (присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р.* Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 244-257.

19. Григоренко В., Григоренко О. Почесна краєзнавиця Хмельниччини Любов Андріївна Сердунич. *Краєзнавець Хмельниччини: наук.-краєзнавч. зб.* Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 21. С. 181-195.

20. Григоренко О. Патріот, вчений і поет. До 55-річчя з дня народження Павла Павловича Гай-Нижника. *Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2026 рік: реком. бібліогр. довід.* Хмельницький: Монускрипт, 2025. С. 125-127.

21. Григоренко О., Погорілець О. Визначна постать із родини Хоптярів. До 65-річчя з дня народження Юрія Анатолійовича Хоптяра. *Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2026 рік: реком. бібліогр. довід.* Хмельницький: Монускрипт, 2025. С. 136-139.

22. Григоренко О., Стрельбіцька Н. Володимир Петрович Халайцан – талановитий дослідник палацово-паркових комплексів Поділля та Волині. *Краєзнавець Хмельниччини: наук.-краєзнавч. зб.* Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 20. С. 249-253.
23. Гуцал В. Слово про вчителя, колегу, друга (до 75-річчя Валерія Пилиповича Мегея). *Археологія і фортифікація України: наук. зб.* Кам'янець-Подільський : ФОП Панькова А. С., 2025. Вип. 2. С. 279-294.
24. Даниленко В., Даниленко О., Романюк І. «Повітовий комісар». *Вісник факультету історії і міжнародних відносин: зб. наук. пр.* Вінниця: ВДПУ, 2025. Вип. 23. С. 11-18.
25. Єсюнін С. В'ячеслав Коренєв – художник, педагог, музеєзнавець, директор Кам'янець-Подільського (Хмельницького) обласного краєзнавчого музею. *Духовні витоки Поділля: краєзнавці в історії краю (присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р.* Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 69-77.
26. Єсюнін С. Нові сторінки життя та діяльності Проскурівського пивовиробника Леона Кляве. *Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзнавч. зб.* Хмельницький, 2025. Вип. 48. С. 100-108.
27. Завальнюк О., Прокопчук В. Юрій Телячий: життя, віддане Україні. *Історія з людським обличчям: спогади про Юрія Телячого.* Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2025. С. 61-78.
28. Завальнюк К. В., Зелінський Р. М. Сергій Гальчак – видатний діяч сучасного краєзнавчого руху. *Духовні витоки Поділля: краєзнавці в історії краю (присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р.* Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 37-42.
29. Завальнюк К. Леонід Філонов – кінематографіст-документаліст, дослідник історії Поділля. *Поділля і Південно-Східна Волинь: матеріальна*

та духовна культура краю: матеріали II всеукр. міждисциплінарної наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 25 квітня 2025 р. Вип. 2. С. 268-279.

30. Завальнюк К. Леонід Філонов – кінематографіст-документаліст, патріот України. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*: матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 224-234.

31. Завальнюк К. Я. В. Гальчевський (1894-1943) і Ярмолинеччина. *Історія міст і сіл Хмельниччини*: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 458-463.

32. Завальнюк К., Зелінський Р. Сергій Гальчак – видатний діяч сучасного краєзнавчого руху. *Духовні витоки Поділля: краєзнавці в історії краю* (присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 37-41.

33. Завальнюк К., Лазаренко В. Бойові шляхи отаманів Бернадських та Гальчевського на Віньковеччині. *Історія міст і сіл Хмельниччини*: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 378-384.

34. Завальнюк К., Прибила В., Рекрут В. Між тризубом і червоною зіркою: трагічна доля отамана Левченка. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*: матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 102-112.

35. Завальнюк О. М. Віктор Романович Адамський – виконувач обов'язків голови Хмельницької обласної організації НСКУ. *Краєзнавець Хмельниччини*: наук.-краєзнавч. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 20. С. 7-8.

36. Завальнюк О. М., Прокопчук В. С. Життєвий шлях і науково-педагогічна діяльність професора Іона Винокура (До 95-річчя від дня

народження). *Краєзнавець Хмельниччини*: наук.-краєзнавч. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 21. С. 167-181.

37. Завальнюк О. Наукові студії доцента Ю. Хоптяра про Ярмолинеччину – вагомий внесок у сучасне історичне краєзнавство Поділля. *Духовні витoki Поділля: краєзнавці в історії краю (присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України)*: матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 27-63.

38. Завальнюк О. Олександр Реєнт: багатогранна наукова та громадська співпраця з істориками та краєзнавцями Кам'янця-Подільського в ХХІ ст. *Українське краєзнавство у викликах російсько-української війни: науково-дослідний та суспільний потенціал*: зб. матеріалів XI всеукр. наук. істор.-краєзн. конф. Київ: Ін-т іст. Укр. НАН Укр., 2024. С.59-64.

39. Завальнюк О. Олександр Шультмінський: прихильник українського відродження, талановитий громадський діяч і патріот Кам'янця-Подільського початку ХХ ст. До 165-річчя з дня народження. *Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2026 рік*: реком. бібліогр. довід. Хмельницький: Монускрипт, 2025. С. 80-82.

40. Завальнюк О. Роль Івана Огієнка у кадровому забезпеченні Кам'янець-Подільського державного українського університету (1918-1920 рр.). *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: Серія історична та філологічна*: наук. зб. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І.Огієнка, 2025. Вип. ХХІІ. С.186-201.

41. Завальнюк О., Місінкевич Л. Академік Петро Тронько – легенда краєзнавчого руху в Україні. *Краєзнавець Хмельниччини*: наук.-краєзнавч. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 20. С.71-78.

42. Завальнюк О., Прокопчук В. Життєвий шлях і науково-педагогічна діяльність професора Іона Винокура (до 95-річчя від дня народження). *Краєзнавець Хмельниччини*: наук.-краєзнавч. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 21. С. 167-180.

43. Задорожнюк А. Б. Вартан Григорян – визначний дослідник вірменських пам'яток Поділля. *Історія міст і сіл Хмельниччини*: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 131-136.

44. Захар'єв (із Ватралів) В. Дослідник Голокосту і політичних репресій на Дунаєвеччині Ілля Францович Будзінський. *Духовні витоки Поділля: краєзнавці в історії краю (присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України)*: матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 258-266.

45. Захар'єв (із Ватралів) В. Один з епізодів перебування Войцеха Мархоцького в Ярмолинецькому ключі. *Історія міст і сіл Хмельниччини*: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 271-280.

46. Зелінський Р. М. Майстриня слова Любов Сердунич. *Поділля і Південно-Східна Волинь: матеріальна та духовна культура краю*: матеріали II всеукр. міждисциплінарної наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 25 квітня 2025 р. Вип. 2. С. 254-260.

47. Зінько Ю. Тиміш Павличенко – ботанік-еколог, громадський і культурний діяч та член УНР (1892–1958 рр.). *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*: матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 212-214.

48. Комарніцький О. Б. Я – борець за українську незалежну державу, за український народ. Йосип Демчук (Луговий) у національно-визвольному русі. *Культурологічний альманах*: наук. журн. / Український державний університет імені Михайла Драгоманова. Київ: ВД «Гельветика», 2025. Вип. 2 (14). С. 119-127.

49. Копилов С. А. Степанков Валерій Степанович: In Memoriam. *Український історичний журнал*. 2025. №1. С. 278-281.

50. Коржик С. Літописець Поділля: Володимир Борисов. *Духовні витоки Поділля: краєзнавці в історії краю* (присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 267-276.

51. Коржик С. Олександр Васильевич Багрій – уродженець Летичева, азербайджанськнй літературознавець та фольклорист. До 135-річчя з дня народження. *Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2026 рік*: реком. бібліогр. довід. Хмельницький: Монускрипт, 2025. С. 113-115.

52. Коржик С. Родина Ролінських у вихорі репресій: архівні свідчення та родинна пам'ять. *Поділля і Південно-Східна Волинь: матеріальна та духовна культура краю*: матеріали II всеукр. міждисциплінарної наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 25 квітня 2025 р. Вип. 2. С. 140-149.

53. Кравчук О., Завальнюк К. Творча і наукова спадщина Миколи Битинського (1893-1972). *Хмельниччина у часових пластах минушини та у викликах сьогодення*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 394-405.

54. Красносілецький Д. Творча діяльність та громадська активність Валерія Куфльовського. *Духовні витоки Поділля: краєзнавці в історії краю* (присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 277-284.

55. Кузьмінець Н., Стадник О. Подоляни, які змінили хід історії: Феодосій Добржанський. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*: матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 215-219.

56. Левандовська Л. Свідок століття: життєвий шлях вчителя Леоніда Левандовського як дзеркало історії Ярмолинеччини. *Історія міст і сіл*

Хмельниччини: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 490-496.

57. Лисий А. Відомий краєзнавець Поділля Валентин Пилипович Воловик. *Духовні витоки Поділля*: краєзнавці в історії краю (присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 328-335.

58. Матвеев А. Юрій Васильович Телячий – науковець, патріот, громадянин, людина невтомної вдачі. *Хмельниччина в умовах війни росії проти України: рік 2024*: матер. всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 7 березня 2025 р. Хмельницький: ХКТЕІ, відділ наук. роботи, 2025. С. 15-20.

59. Олійник С. В. Михайло Крися («Кобзар») – визначна постать українського національно-визвольного руху 1943-1952 рр., командир боївки УПА *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Історична*. Одеса: Вид. дім «Гельветика», 2025. Т. 36 (75). №1. С. 103-108.

60. Олійник С. В. Хома Мартюк (псевдо Алкід) – керівник Дунаєвецького надрайонного проводу Подільського краю ОУН. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». 2025. Вип.1. С. 132-139.

61. Островий В. Віктор Адамський в інтелектуальному просторі Хмельниччини. До 60-річчя з дня народження. *Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2026 рік*: реком. бібліогр. довід. Хмельницький: Монускрипт, 2025. С. 160-163.

62. Прокопчук В. Автор «Страны Моксель, или Открытие Великороссии». До 90-річчя з дня народження Володимира Броніславовича Білінського. *Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2026 рік*: реком. бібліогр. довід. Хмельницький: Монускрипт, 2025. С. 119-124.

63. Прокопчук В. Микола Михайлович Любинський з Ярмолинеччини – міністр УНР. *Історія міст і сіл Хмельниччини*: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 43-53.

64. Прокопчук В. С. Борис Романович Ліпман – особистість першої величини, учитель, митець. *Спогади вдячності: спогади про Бориса Ліпмана* / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка; автор-упорядн. Майя Печенюк. Кам'янець-Подільський: Буйницький О.А., 2025. С. 16-19.

65. Прокопчук В. С. Микола Михайлович Любинський – міністр УНР. *Історія міст і сіл Хмельниччини*: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 43-53.

66. Прокопчук В., Чабан К. В авангарді наукової еліти. До 75-річчя з дня народження Олександра Михайловича Завальнюка. *Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2026 рік*: реком. бібліогр. довід. Хмельницький: Монускрипт, 2025. С. 167-170.

67. Прокопчук В. С. Прокіп Давиденко в боротьбі за автокефалію. *Праці Хмельницького церковно-історичного товариства*. Хмельницький, 2025. С. 130-137.

68. Реєнт О., Завальнюк О., Прокопчук В. Трагічно обірване життя: сторінки життєпису українського історика, ректора і громадського діяча Юрія Телячого (1970–2025). *Краєзнавство: наук. журн.* Київ, 2025. №2. С. 278-296.

69. Романюк І., Даниленко В., Даниленко О. Нові випробовування: початок професійної діяльності академіка Данила Заболотного на Поділлі у 1894-1895 рр. *Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження*: матеріали XXXVII Вінницької всеукр. наук. іст.-краєзнавч. конф., м. Вінниця, 7 листопада 2025 р. Вінниця, 2025. С. 209-211.

70. Слободянюк П. Мистецька біографістика Катерини Івахової як краєзнавчий метод. *Духовні витoki Поділля*: краєзнавці в історії краю

(присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 336-347.

71. Соловей М. Віктор Берека – очільник післядипломної педагогічної освіти Хмельниччини: основні напрями діяльності (2014–2019 рр.). *Духовні витoki Поділля: краєзнавці в історії краю* (присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 348-356.

72. Соловей М. Ганна Горільченко – керівник і організатор освіти Кам'янець-Подільської області у другій половині 40-х – на початку 50-х рр. XX ст. *Хмельниччина у часових пластах минувшини та у викликах сьогодення*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 19 вересня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 453-473.

73. Соловей М. Октавіан Коханко – керівник і організатор професійно-технічної освіти на Хмельниччині у 80-90-х рр. XX ст. *Історія міст і сіл Хмельниччини*: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 510-521.

74. Сонячна Л. Анатолій Трембіцький: науковець, просвітник, педагог, історик, краєзнавець, етнограф, фольклорист, біо- й бібліографіст, подвижник краєзнавчого руху та регіональних досліджень. *Краєзнавець Хмельниччини*: наук.-краєзнавч. зб. Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 20. С. 222-245.

75. Трембіцький А. «Окраса всеукраїнської етнографії» другої половини XIX ст. – подолянин Андрій Димінський (1829-1905). *Краєзнавство: наук. журн.* Київ, 2025. №2. С. 238-250.

76. Трембіцький А. Герой-подолянин Вадим Акаловський, учасник Зимових походів армії УНР. *Поділля і Південно-Східна Волинь: матеріальна*

та духовна культура краю: матеріали II всеукр. міждисциплінарної наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 25 квітня 2025 р. Вип. 2. С. 98-108.

77. Трембіцький А. Євген Данилович Назаренко – подвижник українського краєзнавства. *Духовні витоки Поділля: краєзнавці в історії краю* (присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 98-104.

78. Трембіцький А. Модест Левицький – дослідник пам'яток Подільської старини. *Історія міст і сіл Хмельниччини: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р.* Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 442-451.

79. Філінюк А. Громадсько-політичні та наукові горизонти Віталія Олуйка. До 65-річчя з дня народження. *Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2026 рік: реком. бібліогр. довід.* Хмельницький: Монускрипт, 2025. С. 86-88.

80. Філінюк А., Григоренко В. Династія Гжегожевських-Степанишених у розвитку освіти та культури Ярмолинеччини в ХХ – на початку ХХІ століть. *Історія міст і сіл Хмельниччини: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., селище Ярмолинці, 27 червня 2025 р.* Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2025. С. 79–95.

81. Хоптяр Ю. Вчені-краєзнавці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка у складі авторського колективу «Енциклопедія історії України». *Краєзнавець Хмельниччини: наук.-краєзнавч. зб.* Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 21. С. 153-166.

82. Хоптяр Ю. Олегу Григоровичу Погорільцю – 65. *Краєзнавець Хмельниччини: наук.-краєзнавч. зб.* Хмельницький: ХОО НСКУ, 2025. Вип. 21. С. 4-12.

83. Хоптяр Ю. Спогади про декана Л. В. Баженова. *Духовні витоки Поділля: краєзнавці в історії краю* (присвячена 100-річчю Національної

спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С.42-49.

84. Щур С. Сергій Виноградський – великий українець. До 170-річчя з дня народження. *Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2026 рік*: реком. бібліогр. довід. Хмельницький: Моноскрипт, 2025. С. 152-156.

85. Яблонська Д. Професор Олександр Завальнюк: науково-краєзнавчі дослідження з історії Поділля та Південно-Східної Волині 1917–1921 рр. *Духовні витоки Поділля: краєзнавці в історії краю* (присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 357-367.

86. Яблонський В. Наукова спадщина Івана Стасюка: актуальність та перспективи подальших досліджень. *Духовні витоки Поділля: краєзнавці в історії краю* (присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України): матеріали XV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 14 травня 2025 р. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 368-372.

**Заступник керівника Центру дослідження історії Поділля
Інституту історії України НАН України при
Кам'янець-Подільському національному університеті
імені Івана Огієнка**

О.Б.Комарніцький